

Satu Nissilä
Eevi Soikkeli

Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto
Sosionomi (AMK), kirkon varhaiskasvatus
Opinnäytetyö, 2021

SATUKIRJA LASTEN SÄÄTELYTAITOJEN TUEKSI VARHAISKASVATUKSEN HENKILÖSTÖLLE

Diak

TIIVISTELMÄ

Satu Nissilä ja Eevi Soikkeli
Satukirja lasten rauhoittumisen tueksi varhaiskasvatuksen henkilöstölle
59 sivua, 2 liitettä
Kevät 2021
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosionomi AMK, kirkon varhaiskasvatus

Opinnäytetyön tarkoituksena oli luoda satukirja lasten säätelytaitojen tukemiseen varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyö toteutettiin kehittämispainotteisena yhteistyössä työelämäkumppaneiden Kirkkonummen suomalaisen seurakunnan ja Otaniemen päiväkodin kanssa. Tavoitteena oli kehittää konkreettista materiaalia varhaiskasvatuksen arkeen henkilöstön tueksi. Lasten osallisuuden toteutuminen oli osa opinnäytetyömme tavoitetta, ja siksi lapset olivat mukana työmme eri vaiheissa.

Kehittämistyön prosessi aloitettiin ideoinnilla ja teorian tiedon tutkimisella. Sen jälkeen haimme Espoon kaupungilta tutkimusluvan ja lasten huoltajilta suostumuksen lapsen osallistumiseksi haastatteluun. Prosessin aikataulutukseen vaikutti myös koronaviruspandemia. Pandemian vaikutus näkyi haasteena yhteistyökumppanin saamisessa ja toiminnan toteutuksen järjestämisessä.

Kehittämistyön tuotoksena syntyi satukirja, joka sisälsi kuusi erilaista satua. Satukirja toteutettiin yhteistyössä Otaniemen päiväkodin 3–5-vuotiaiden ryhmän kanssa. Sadut kehitettiin osittain lasten kanssa heidän ideoitaan hyödyntäen. Haastatteluun osallistui kuusi lasta ja se toteutettiin pienryhmähaastatteluna kahdessa kolmen hengen ryhmässä. Lapsilta kysyttiin ideoita satujen hahmoihin, tapahtumapaikkoihin sekä hahmojen tunteisiin. Näiden ideoiden pohjalta kirjoitimme kaksi satua ja neljä satua ideoimme itse teorian tietoon nojaten. Keräsimme palautetta valmiista tuotoksesta sähköpostitse sekä lapsilta haastatellen. Arvioinnissa hyödynnettiin saatuja palautteita lapsilta ja aikuisilta. Kehittämistyön prosessi kasvatti meitä ammatillisesti ja antoi valmiuksia varhaiskasvatustyöhön ja sen kehittämiseen.

Asiasanat: osallisuus, sadut, säätelytaidot, varhaiskasvatus

ABSTRACT

Satu Nissilä and Eevi Soikkeli

A storybook to support calming of children for early childhood education staff

59 pages, 2 appendices

Spring 2021

Diaconia University of Applied Sciences

Bachelor of Social Services

Early Childhood education

Christian Early Childhood education

The purpose of this thesis was to create a storybook to enhance children's regulatory skills in early childhood education. This thesis was created in cooperation with working life partners Kirkkonummi Finnish church and Otaniemi day care centre and the goal was to create concrete material to help and support the personnel in early childhood education. The realization of children's participation was a part of our thesis' goal and therefore children were involved in the different phases of our work.

The development process started with ideation and studying theory. After that a research permit was applied for from the city of Espoo and a permit to interview the children from their parents. The schedule of this process was affected by the Covid-19 pandemic. The effect of the pandemic appeared as a difficulty to find a working life partner and organize the activities needed.

As the result of the development, a storybook that contained 6 different stories was made. The book was created in cooperation with 3 to 5-year-old children from Otaniemi day care centre. The stories were partly created with the children and utilizing their ideas. We interviewed 6 children in two groups of 3. The children were asked about ideas for the characters, venues and for the characters feelings. Based on those ideas we wrote two of the stories, and the remaining four we wrote ourselves leaning on the theoretical knowledge we had discovered. We collected feedback from our output by email and by interviewing the children. In the evaluation we utilized the feedback that we got from the children and from the personnel. The development process grew us professionally and it gave us more preparedness to work and develop the early childhood education.

Keywords: early childhood education, fairy tales, participation, regulatory skills

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 LAPSEN SÄÄTELYTAITOJEN KEHITTYMINEN	8
2.1 Lapsen temperamentti ja kasvuympäristö vaikuttavat säätelytaitojen kehittymiseen	8
2.2 Lapsen vireystilan ja aistien säätely	10
2.3 Tunnetaitojen kehittyminen	11
2.4 Lapsen toiminnanohjauksen kehittyminen	11
3 LAADUKAS VARHAISKASVATUS TUKEE LAPSEN SÄÄTELYTAITOJA	13
3.1 Laaja-alaisen oppimisen alueet	13
3.2 Säätely tapahtuu vuorovaikutuksessa	14
3.3 Osallisuus pedagogisen toiminnan lähtökohtana	16
3.4 Laadukas varhaiskasvatus seurakunnassa	17
4 SADUT LAPSEN KEHITYKSEN JA SÄÄTELYN TUKENA	19
4.1 Sadut siltana aikuisen ja lapsen välillä	19
4.2 Sadut kehittävät säätelytaitoja	20
5 OPINNÄYTETYÖN TAUSTAT	22
5.1 Lähtökohdat	22
5.2 Tavoitteet ja tarkoitus	23
6 KEHITTÄMISTYÖN PROSESSI	24
6.1 Suunnitteluvaihe	24
6.2 Lapset kehittäjinä	27
6.3 Kirjoittaminen	29
6.4 Palaute ja arviointi	30
6.5 Tuloksena satukirja	33
7 POHDINTA	34
7.1 Eettisyys ja luotettavuus	35
7.2 Ammatillinen kasvu	36
7.3 Sovellettavuus kirkon työssä	39

LÄHTEET	40
LIITE 1. Satukirja	44
LIITE 2. Ohjeet varhaiskasvattajalle – Satukirjan käyttöohje	58

1 JOHDANTO

Varhaiskasvatus on palvelu, joka edistää lasten kehitystä, kasvua sekä oppimista. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on edistää jokaisen lapsen ikätasoista kehitystä ja kokonaisvaltaista kasvua, antaa kaikille lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen, tukea lapsen oppimisen edellytyksiä, edistää elinikäistä oppimista ja varmistaa koulutuksellista tasa-arvoa. Varhaiskasvatus toteuttaa lapsille monipuolista pedagogista toimintaa ja myönteisiä oppimiskokemuksia. (L540/2018) Varhaiskasvatuksen yksi tärkeistä tehtävistä on myös ehkäistä lasten syrjäytymistä ja vahvistaa siellä opitun tietotaidon avulla heidän toimimistansa muuttuvassa yhteiskunnassa. (Opetushallitus. i.a.)

Sadut ja lukeminen ovat olleet iso osa lapsuuttamme. Olemme viettäneet aikaa vanhempiemme ja isovanhempiemme kanssa lukemalla satuja. Nämä yhdessä vietetyt hetket tuntuvat nyt arvokkailta. Tämä on vaikuttanut vahvasti siihen, miksi päätimme kehittää opinnäytetyön tuloksena satukirjan. Karjalahden (2015, s. 46–61.) tekemässä tutkimuksessakin ilmeni, että satuja pidetään monien mielestä tärkeänä yhdessä olon välineenä sekä mielikuvituksen rikastuttajana. Tutkimuksessa nousi esiin myös tärkeä ajatus siitä, että sadut voivat toimia myös vaikeiden asioiden käsittelyn välineenä.

Osallistuimme opinnäytetyön menetelmäpajaan syksyllä 2019. Menetelmäpajassa käytiin läpi erilaisia tapoja toteuttaa opinnäytetyö. Pajassa kuulumme ensimmäisen kerran mahdollisuudesta tehdä opinnäytetyön tuotoksena satukirja. Innostuimme siitä heti ja lähdimme yhdessä ideoimaan, miten saisimme rakennettua koko opinnäytetyön satukirjan ympärille. Olemme työskennelleet päiväkodissa sekä seurakunnan varhaiskasvatuksessa, joten varhaiskasvatuksen arki on meille tuttua. Opinnäytetyömme aiheena on satukirjan luominen lasten säätelytaitojen tueksi varhaiskasvatuksen henkilöstölle. Työmme tuloksena on satukirja, jonka olemme itse kehittäneet ja luoneet osittain myös lasten kanssa yhdessä. Opinnäytetyömme on kehittämispainotteinen ja se on toteutettu yhteistyössä Ota-niemen päiväkodin sekä Kirkkonummen suomalaisen seurakunnan kanssa. Tässä opinnäytetyössä tutustuimme teoreettiseen tietoon säätelytaidoista ja

niiden vaikutuksesta lapsen kasvuun ja kehitykseen. Sen lisäksi opinnäytetyössä pohdittiin satujen vaikutusta säätelytaitojen kehittymiseen. Opinnäytetyömme tarkoituksena oli kehittää omaa ammatillista sekä teoreettista osaamistamme lapsen osallisuudesta, säätelytaidoista sekä konkreettista osaamista satukirjan kirjoittamisesta.

2 LAPSEN SÄÄTELYTAITOJEN KEHITTYMINEN

Säätelytaidot tarkoittavat lapsen taitoa käsitellä ja säätää erilaisia tunteita ja omaa käyttäytymistään erilaisissa tilanteissa. Erilainen tilanne voi esimerkiksi olla lapsen kärsivällisyyttä suuresti rasittava hetki, jolloin lapsen on vaikea hallita tunteitaan. Säätelytaidot kehittyvät lapselle jo hyvin pienenä, mutta tällöin ne ovat vasta fyysisiä taitoja, kuten kävely, nouseminen tukea vasten tai konttaaminen. Myöhemmin lapsi alkaa oppimaan esimerkiksi lelun jakamista toisen lapsen kanssa ja tällä tavoin harjoittaa omien säätelytaitojensa kehittymistä. (Veijalainen ym. 2017, s. 90–91.)

Lapset ovat yksilöllisiä ja jokainen lapsi omaa omat luonteenpiirteensä sekä tarpeensa ja on ainutlaatuinen yksilö varhaiskasvatusmaailmassa. Esimerkiksi päiväkotiryhmissä lapsia on monia, joten kaikkien tarpeiden ja luonteenpiirteiden huomioonottaminen saattaa olla haastavaa. Toiselle yksinkertainen tuokio on hauskaa ja helppoa ja toiselle se saattaa olla pelottavaa ja kuormittavaa. Väsymys sekä nälkä voivat vaikuttaa lapsen kuormituksen syntymiseen ja lisätä siitä johtuvia käyttäytymisen haasteita. Lapsen kuormittumiseen vaikuttavia tekijöitä voivat myös olla fyysiset ongelmat, kuten jokin sairaus, joka vaikuttaa jokapäiväiseen elämään. (Tompuri, 2016, s. 18.)

2.1 Lapsen temperamentti ja kasvuympäristö vaikuttavat säätelytaitojen kehittymiseen

Lapsen temperamentti vaikuttaa suuresti hänen arkeensa niin kotona, päiväkodissa kuin kerhossa. Temperamentti on kuin perusasetus, joka on jokaisella lapsella erilainen. Se on pysyviä ominaisuuksia ja biologinen pohja ihmisen minälle. Lapsen temperamentti vaikuttaa siihen, millä tavalla lapsi viestii toiveistaan, halusta tai tarpeistaan. Käyttäytyminen ja sen säätteleminen muovautuvat lapsen ja ympäristön vuorovaikutuksessa. (Sainio ym. 2020, s. 86–87; Sajaniemi ym. 2019, s. 47.)

Lapselle on luotava hänelle sopiva kasvuympäristö, joka tukee lapsen temperamenttia ja tarpeita. Esimerkiksi varhaiskasvatuksessa päiväkodissa tulisi ottaa huomioon kasvuympäristöä ajatellessa kaikkien lasten temperamentit ja tarpeet. Tämä voi tuottaa haasteita esimerkiksi ryhmän yhteisiä toiminnallisia hetkiä suunniteltaessa, sillä toisen temperamentille sopiva tila ja tapa toimia, voi toisen temperamentille olla todella haastava. Lasta ei tulisi painostaa toimimaan temperamentilleen epäsuotuisalla tavalla. Temperamenttiltaan arat ja ujut lapset tarvitsevat aikuiselta erilaisen lähestymistavan kuin rohkeat ja aktiiviset lapset. (Sajaniemi ym. 2019, s. 48; Tompuri, 2016, s. 19–20.) Lapsen temperamentti vaikuttaa myös siihen, miten helposti lapsi oppii itsesäätelyn taitoja. Toisilla lapsilla on lähtökohtaisesti enemmän valmiuksia säädellä omia tunnetiloja kuin toisilla. Osa lapsista on myös sinnikkäämpiä harjoittelemaan ja pysymään pyydettyssä toiminnassa kuin toiset. (Sainio ym. 2020, s. 87.)

Ympäristöllä on suuri merkitys varhaiskasvatuksessa lapsen kuormituksen vähentämisen sekä oppimisen lisäämisen kannalta. Toimintaympäristö vaikuttaa suuresti meidän kaikkien ihmisten oppimiseen ja toimimiseen. Toimintaympäristö koostuu kulttuurisista, sosiaalisista ja fyysisistä tekijöistä. Erilaiset tilat ja erilaiset tilanteet vaikuttavat lapsiin eri tavoin ja synnyttävät erilaisia tuntemuksia sekä kokemuksia. Fyysinen ympäristö koostuu esimerkiksi tilan valoista, seinistä, kalusteista, leluista ja äänistä. Päiväkodin tilat toimivat lapsille fyysisenä ympäristönä päiväkotipäivän aikana ja tämän ympäristön osittainen muokkaaminen on mahdollista. Jos huomaa, että lapsen keskittyminen herpaantuu yhteisessä tilassa ja tuokiossa esimerkiksi tilassa olevien legojen takia, voi tällöin suunnitella seuraavaa kertaa varten hieman erilaisen tilan. Työntekijänä tilan sopivuuden arvioiminen lapsiryhmälle on äärimmäisen tärkeää, jos tilan muokkaaminen sopivammaksi on mahdollista, on se kannattavaa kuormituksen vähentämisen kannalta. (Tompuri 2016, s. 22.) Oppimisympäristö vaikuttaa lapsiin eri tavoin ja myös aikuinen voi kokea ympäristön aivan erilaisena, kuin toinen aikuinen. Kaikki tilassa olevat ärsykkeet ja keskittymiseen vaikuttavat tekijät ovat huomioon otettavia asioita toimintaa suunniteltaessa. (Raittila & Siippainen, 2017, s. 229–248.)

2.2 Lapsen vireystilan ja aistien säätely

Vireystilaan vaikuttavat kaikki meidän ympärillämme tapahtuvat asiat ja ärsykkeet. Vireystilan pitäminen sopivana voi olla haastavaa, sillä siihen vaikuttavat myös ihmisen perustarpeet kuten syöminen ja nukkuminen. Kun ihminen saa tarpeeksi unta ja ravintoa riittävässä ajassa, on hänen helpompi pitää vireystila tasapainossa. Sanat toimintavalmius ja aktivaatiotaso ovat hyviä kuvaamaan vireystilaa. Kun vireystila on liian korkea, saattaa ihmisen olla vaikea keskittyä tai tilanne voi myös alkaa ahdistaa tai pelottaa. Liian matala vireystila taas vaikuttaa päinvastaisesti ja tällöin ihmisen voi olla vaikeaa esimerkiksi oppia uusia asioita. Jopa aikuiselle vireystilan sopivana pitäminen saattaa olla haastavaa, niin vasta kehityksensä alussa oleva lapsi tarvitsee tukea oman vireystilansa säätelyyn. Lapsen unentarve ja näläntunne vaikuttavat tämän toimintaan merkittävästi. Liiallinen vireystila lisää kuormitusta. (Tompuri, 2016, s. 24–27.) Lapsen vireystilaa voidaan nostaa tai laskea erilaisilla keinoilla ja menetelmillä. Vireystilaa voidaan laskea esimerkiksi rauhoittavalla venyttelytuokiolla kuin taas vireystilan nostaminen vaatii reippaan jumppatuokion. (Kankkunen, 2013, s. 12–13.)

Aistisäätelyn synty on ihmisen kehitykselle olennaista. Aistit auttavat meitä selviytymään jokaisen päivän askareista helpommin ja ne ovat koko ajan käytössä. Ihminen näkee, kuulee, tuntee ja oppii aistien avulla itsestään sekä ympäristöstään. Ilman aisteja elämä olisi haastavaa ja esimerkiksi oppiminen ilman kaikkia aisteja on lähes mahdotonta. Lapsen aistisäätely alkaa kehittymään heti syntymän jälkeen, jolloin vauva alkaa oppimaan ympäristöstään sekä itsestään asioita esimerkiksi tuntoaistin avulla. (Tompuri, 2016, s. 20.) Jos lapsella esiintyy aistisäätelyherkkyyttä, on aikuisen tuki arjessa tällöin äärimmäisen tärkeää. Ympäristön vaikutus aistiherkkään lapseen voi olla suuri, ja silloin pohtimisen kohteena on ympäristön muokkaaminen oikeanlaiseksi. Tämä voi tapahtua esimerkiksi poistamalla turhia ärsykeitä tilasta ja luomalla ympäristöstä lapsen tarpeita vastaava. (Teno, 2016, s. 17–18.)

2.3 Tunnetaitojen kehittyminen

Tunteet ja tunteiden säätely vaikuttavat suuresti jokaisen ihmisen elämään. Eri-laiset tilanteet voivat aiheuttaa tunnereaktioita, joista osa tulee myös meidän tietoisuutemme pariin. Tunnereaktio voi syntyä esimerkiksi epämiellyttävässä tai pelottavassa tilanteessa, jolloin keho meidän tiedostamattamme valmistautuu uhkatilanteen varalle, joka tilanteesta saattaa syntyä. Nämä reaktiot saattavat vaikuttaa käyttäytymiseemme. Tunteet kuuluvat meidän jokaisen elämään ja niiden säätely ja käsittely on joskus aikuisellekin vaikeaa. Lapsi ei osaa vielä säädellä tunteitaan niin hyvin, eikä myöskään käsitä aina sitä, miksi nyt harmittaa tai miksi jokin asia tuntuu vaikealta. Aikuisen tehtävä on tukea lasta eri tunteiden tunnistamisessa ja auttaa lasta ymmärtämään, miksi jokin asia tuntuu pelottavalta tai ikävältä. Tunteiden hallinta voi tuottaa päiväkotiarjessa tilanteita, jolloin lapsi ei käsitä omia tunteitaan eikä hallitse esimerkiksi kiukkuaan. Tällöin aikuisen on tärkeää valita oikea lähestymistapa asian käsittelyyn lapsen kanssa. Huutaminen ei tuo lapselle turvaa eikä ymmärrystä tämän omista tunteistaan. (Tompuri, 2016, s. 27–29.)

Lapsen itsesäätelytaitojen vasta kehittyessä on oleellista, että lapsen kanssa opetellaan tunnistamaan, milloin tunteet ottavat vallan. Kun lapsi oppii tunnistamaan tunnepurkauksen merkit, voidaan tilanteita ennakoida. Tunteiden hallitsemiseksi tarvitaan pysähtymisen ja rauhoittumisen taitoja. On tärkeää oppia tunnistamaan tunteisiin liittyviä kehollisia viestejä, sillä ne ovat edellytys itsesäätelyn kehittymiselle. Tarkkaavuus ja sen suuntaaminen johonkin tiettyyn asiaan tai toimintaan vahvistaa itsesäätelyä. Tarkkaavuus myös hillitsee lasta liian suurelta stressikuormitukselta. Kun lapsi pystyy malttamaan mielensä ja kohdistamaan toimintansa yhteen asiaan kerrallaan, vahvistaa hän silloin tarkkaavuutta, toiminnanohjausta sekä itsesäätelyä. (Sainio ym. 2020, s. 59–61.)

2.4 Lapsen toiminnanohjauksen kehittyminen

Toiminnanohjaus on itsesäätelyn väline, jonka avulla voidaan estää tunteita ottamasta valtaa. Toiminnanohjauksen avulla voidaan säädellä mieltä tietoisesti ja

opetella pitämään kiinni aloitetusta toiminnasta aistiärsykkeistä huolimatta. Toiminnanohjaus vaatii aktiivista ponnistelua. Se on harkitsemista, pysähtymistä ja omien valintojen seurausten pohtimista. Lapsi, jolla on riittävät toiminnanohjauksen taidot, pystyy jatkamaan keskeytynyttä leikkiä, kuuntelemaan ohjeita ja palaamaan aloittamaansa toimintaan. Taitava toiminnanohjaaja pystyy myös jatkamaan toimintaa, vaikka välillä harmittaisi. Toiminnanohjauksen haasteet voivat näkyä levottomuutena, paikallaan pysymisen vaikeutena, keskittymiskyvyn jatkuvana herpaantumisenä tai omissa ajatuksissaan olemisena (Espoon kaupunki, i.a.-a). Toiminnanohjausjärjestelmää tarvitaan kaikessa tavoitteellisessa toiminnassa, mutta etenkin uusissa tilanteissa sekä haastavissa ongelmanratkaisuissa. Pienillä lapsilla tärkein toiminnanohjauksen apuväline on toinen ihminen. Tässä myös aikuisen omat säätelytaidot ja toiminnanohjaus korostuvat. Aikuinen toimii lapselle esimerkkinä sekä ohjaa ja sanoittaa tilanteita. (Sainio ym. 2020, s. 30–32; Sandberg, 2021, s. 113–117.)

Lapsen motivaatio ja tunnetilat liittyvät toiminnanohjaukseen, sillä ne vaikuttavat toiminnan suunnitteluun ja aloittamiseen. Toimintaan ryhtymisen tai keskittymisen suuntaamisen haasteissa ei kuitenkaan aina ole kyse toiminnanohjauksesta. Joskus lasta ei vain kiinnosta tai toiminta on lapsen mielestä liian hankalaa. Aikuisen tehtävänä on tukea ja kannustaa lasta toimintaan. Parhaiten se onnistuu näyttämällä mallia. Aikuisen tulisi myös pohtia, mitä lapselta vaaditaan. Onko lapsella mahdollisuutta toteuttaa ympäristön asettamat vaatimukset kyseisessä tilanteessa. (Sandberg, 2021, s. 114–115.)

Lapsilla aivot ovat kehittyneet vielä toiminnanohjaukseen liittyen vähän, ja siksi heidän on välillä vaikea säädellä itseään, kun aistiärsyкkeitä on tarpeeksi. (Sainio ym. 2020, s. 30–32.) Itsesäätelytaitojen kehittymisellä on iso merkitys toiminnanohjaukseen. Taaperoilla on heikommat valmiudet ohjata itseään kuin esimerkiksi esikouluikäisillä. Lapsi tarvitsee toiminnanohjausjärjestelmän kehittymiseen kasvuympäristön, joka sisältää monipuolisesti erilaisia ärsyкkeitä. (Sandberg, 2021, s. 116, 124.)

3 LAADUKAS VARHAISKASVATUS TUKEE LAPSEN SÄÄTELYTAITOJA

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on opettaa lapselle itsesäätelyn taitoja. Laadukkaana varhaiskasvatuksen taustalla ovat varhaiskasvatuksen ammattilaiset, jotka ovat tietoisia lasten käyttäytymisen taustalla olevista ilmiöistä. Aikuinen on lapsen itsesäätelyn malli. Läsnäololla ja sensitiivisellä työotteella aikuinen voi viestiä lapselle turvallisesta ympäristöstä. Aikuisen tehtävänä on toimia lapsen kanssasäätelijänä. (Sainio ym. 2020, s. 95–96.)

3.1 Laaja-alaisen oppimisen alueet

Varhaiskasvatuksessa painotetaan lapsen kokonaisvaltaista kasvua ja kehitystä. Tähän liittyy myös laaja-alaisen oppimisen tukeminen. Laaja-alainen oppiminen muodostaa tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon kokonaisuuden. Laaja-alainen oppiminen kehittää lapsen taitoja toimia uudistuvassa maailmassa yksilönä sekä yhteisön jäsenenä. Laaja-alainen osaaminen jakautuu viiteen osa-alueeseen: ajattelu ja oppiminen, kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, itsestä huolehtiminen ja arjen taidot, monilukutaito ja tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen sekä osallistuminen ja vaikuttaminen. Näissä jokaisessa osa-alueessa on omat tavoitteensa. Tavoitteet kulkevat mukana varhaiskasvatuksesta perusopetukseen. Varhaiskasvatuksen toimintaa suunniteltaessa on hyvä pitää mielessä laaja-alaisen osaamisen alueet. Toiminnan ja oppimisympäristöjen tulee olla sellaisia, että ne tukevat laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutumista. (Ahonen, 2018, s. 44–47; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018.)

Ajattelun ja oppimisen osa-alueessa tavoitteena on, että lapsen taidot kehittyvät vuorovaikutuksessa muiden ihmisten ja ympäristön kanssa. Lapsia kannustetaan löytämään ratkaisuja erilaisiin tilanteisiin, tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kannustamaan toisia. Itsestä huolehtimisen ja arjen taitojen tavoitteena on tukea lasten hyvinvointiin ja terveyteen liittyviä taitoja, harjoitella tunnetaitoja, ja

kannustaa itsenäistymiseen. Kulttuurisessa osaamisessa, vuorovaikutuksessa ja ilmaisussa tavoitteena on tukea sosiaalisia suhteita, harjoitella vuorovaikutus- ja ilmaisutaitoja, edistää lasten kulttuurista osaamista eli taitoa kuunnella sekä tunnistaa ja ymmärtää toisten arvoja ja asenteita. Monilukutaidon ja tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen tavoitteena on kannustaa lapsia tutkimaan, käyttämään ja tuottamaan erilaisia viestejä ja kanavia, ympäröidä lapset rikkaalla ympäristöllä, hyödyntää tieto- ja viestintäteknologisia välineitä sekä nimetä lasten kanssa asioita ja esineitä laajasti. Osallistumisen ja vaikuttamisen osa-alueen tavoitteena on lasten kuuleminen, arvokas kohtaaminen, vaikuttaminen sekä lasten aloitteisiin vastaaminen. (Ahonen, 2018, s. 47–59.)

3.2 Säättely tapahtuu vuorovaikutuksessa

Vuorovaikutus on kommunikointia toisten kanssa sanallisesti tai kehollisesti. Sitä tapahtuu jatkuvasti kaikkialla. Nonverbaalinen viestintä tarkoittaa kehonkielen ilmaisuja kuten eleitä, asentoja, äänenpainoa sekä äänensävyä. Verbaalinen viestintä on taas sanallista puhuttua viestintää. Vuorovaikutus on näiden kaikkien asioiden summa, joka syntyy myös huomaamatta. Joskus voi ajattelematta lähettää kehon asennolla tai äänensävyllä tietynlaisia viestejä tiedostamattaan. Vuorovaikutus varhaiskasvatuksessa on äärimmäisen tärkeää, sillä työskentely tapahtuu lasten kanssa, jotka eivät vielä välttämättä ymmärrä, ettei kaikki viestintä ole tahallista. Aikuisena on tärkeää kiinnittää huomiota omaan keholliseen viestintään, sillä se lähettää jo pienellekin lapselle erilaisia tunteita. Kosketuksella on myös suuri merkitys viestinnässä pienen lapsen kanssa, sillä se mahdollistaa lapselle aikuisen tunnetilojen aistimista. Lapset oppivat vuorovaikutustaitoja aikuisia havainnoimalla. He seuraavat sitä, miten aikuiset ovat vuorovaikutuksessa toisiin aikuisiin sekä lapsiin. Lapset muodostavat jo pienestä pitäen tärkeitä ihmissuhteita, jotka luovat heidän kokonaisvaltaiselle kehitykselleen pohjaa. (Ahonen, 2017, s. 58–59; Ahonen, 2018, s. 80.)

Lapset oppivat säättelytaitoja vuorovaikutuksessa aikuisten ja toisten lasten kanssa. Säättelytaitoja tukevat varsinkin erilaiset leikit, joissa lapsi pääsee oppimaan ongelmanratkaisua tai turhautumisen ja pettymyksen sietämistä. Leikissä

lapset oppivat jakamaan leluja, toimimaan vuorovaikutuksessa keskenään ja kehittämään kielellisiä ja motorisia taitoja. Aikuisen tehtävänä on mahdollistaa, ohjata ja tukea leikkiä, jotta yhteiset leikit syntyvät ja kehittyvät. (Sainio ym. 2020, s. 99.)

Toiminnallisilla liikuntahetkillä tai lautapeliin pelaamisella voidaan harjoitella oman vuoron odottamista, tuhrautumisen sietämistä ja käsittelyä, häviämisestä johtuvan pettymyksen sietämistä ja yhteistyötaitoja. Aikuisen tehtävänä on ohjata, kannustaa ja tukea lasta tilanteissa, joissa hän näkee lapsen säätelyssä haasteita. Kun lapsi häviää muistipelin ja tunteet ottavat vallan, aikuisen tehtävänä on rauhoittaa tilanne, sanoittaa häviön aiheuttama tunne ja kannatella lasta pettymyksen keskellä. Näin lapsi oppii pikkuhiljaa säätlemään ja käsittelemään pettymyksen tunteita ja kehittyä säätelytaidoissa. (Sainio ym. 2020, s. 100.)

Laadukas vuorovaikutus on varhaiskasvatukselle tärkeä perusta. Varhaiskasvatus päiväkodissa koostuu päivittäisestä vuorovaikutuksesta lapsen kanssa. Aikuisen läsnäolo lapsen kasvun ja kehityksen tukemisessa on tärkeää, mutta vaatii myös aikuiselta itseltään paljon. Kokonaisvaltainen läsnäolo ja laadukas vuorovaikutus voi olla aikuiselle vaikeaa, jos hän ei osaa itse tunnistaa ja tulkita omia tunteitaan sekä tekijöitä niiden taustalla. Ammattikasvattajan tulisi pystyä olemaan tasapainoinen, jotta hän voi reagoida lapsen erilaisiin tunteisiin mahdollisimman yksilöllisesti. Jokaisella lapsella on omat tunteensa ja tunteisiin liittyvät kokemukset ovat hyvin yksilöllisiä. Taitava ammattikasvattaja suhtautuu jokaiseen lapseen ja hänen tunteisiinsa yksilönä. (Ahonen, 2017, s. 61–67.)

Tärkeä tekijä laadukkaana vuorovaikutuksen toteutumisessa on kasvattajan taito reflektoida omia vuorovaikutustaitojaan ja sitä, miten hän on vuorovaikutuksessa lasten ja muiden aikuisten kanssa. Tämä pitää sisällään vuorovaikutuksen myös lasten huoltajien kanssa. Kasvattajan tulisi aika ajoin pohtia tapaansa olla vuorovaikutuksessa erityisesti lasten kanssa. Mikä siinä toimii ja mitä voisi kehittää. Myös havainnoimalla muiden kasvattajien vuorovaikutusta lasten kanssa sekä keskustelemalla tiimissä ja työyhteisössä, voi saada arvokkaita näkökulmia vuorovaikutuksen kehittämiseen. (Ahonen, 2018, s. 80.)

Uudessa varhaiskasvatussuunnitelmassa (2018) painotetaan oppimiskäsitystä lapsesta aktiivisena toimijana. Tämä tarkoittaa sitä, että lapsi ei ole ainoastaan hoivan kohde vaan hänellä on kyky ajatella ja ilmaista mielipiteitään. Varhaiskasvatuksen ilmapiirin tulee olla lapselle avoin ja turvallinen, jossa on mahdollisuus kokeilla ja epäonnistua. Tärkeintä aikuisen ja lapsen välisessä vuorovaikutuksessa on se, että lapsi kokee tulleensa kuulluksi ja ymmärretyksi. Erityisesti niiden lasten kohdalla, jotka eivät vielä kommunikoi sanallisesti, on aikuisen oltava hyvin herkkä vastaamaan lapsen aloitteisiin. (Ahonen, 2018, s. 33–34.)

3.3 Osallisuus pedagogisen toiminnan lähtökohtana

Varhaiskasvatuksessa toimitaan lasta varten yhteistyössä huoltajien kanssa, jolloin huoltajilla on mahdollisuus vaikuttaa lapsensa saamaan varhaiskasvatukseen esimerkiksi osallistumalla sen suunnitteluun. Huoltajien kanssa tehtävä toimiva yhteistyö on lapsen kokonaisvaltaisen kehityksen kannalta äärimmäisen tärkeää. Tarkoituksena on tarjota lapselle yhdenvertainen ja turvallinen ympäristö, jossa hän voi kehittyä ja oppia. Varhaiskasvatus mahdollistaa lapsen huoltajille esimerkiksi opiskelun tai työnteon, kun lapsi on sillä aikaa luotettavassa hoidossa. (L540/2018; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018.)

Osallisuus käsitteenä tarkoittaa sitä, että ihminen on kykeneväinen säätelämään itse elämässään eteen tulevia päätöksiä ja asioita sekä toimimaan näiden suunnittelutilanteessa (Näsi & Sikiö, 2017, s. 3). Kun puhutaan lasten osallisuudesta, tarkoitetaan sillä lasten mahdollisuutta vaikuttaa heitä koskevien asioiden päätösten tekoon. Varhaiskasvatuksessa se tarkoittaa käytännössä sitä, että lapset otetaan mukaan toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Lasten aloitteisiin vastataan ja toiminta suunnitellaan vastaamaan lasten kiinnostuksenkohteita varhaiskasvatussuunnitelman pohjalta. Toiminnan pedagoginen suunnittelu ja toteutus on kuitenkin viimekädessä kasvattajalla, vaikka ideat toimintaan tulisivatkin lapsilta. (Ahonen, 2018, s. 67–70; Peltonen & Taipale, 2018, s. 7.)

Lapsi voi osallistua ryhmän toimintaan monella tavalla. Lapset voivat kehittyä taidoissaan hyvinkin eri tahtiin, eikä lapsen kehitystaso vaikuta siihen, voiko hän

olla ryhmän täysivertainen jäsen. Kasvattajan vastuulle jää toiminnan suunnittelu siten, että jokainen lapsi voi kokea olevansa riittävä ja arvostettu omassa ryhmässään. Tämä tarkoittaa sitä, että toiminta suunnitellaan sellaiseksi, että jokainen lapsi voi osallistua siihen taitotasostaan riippumatta. Lasten osallisuutta voidaan tukea pienryhmissä toimimisella. Pienemmässä ryhmässä työskentely mahdollistaa jokaisen lapsen henkilökohtaisten tavoitteiden ja kiinnostuksenkohteiden huomioimisen, sekä tarjoaa aikuiselle mahdollisuuden pysähtyä kohtaamaan lapsi yksilönä. Pienemmässä ryhmässä aikuiselle jää tilaa havainnoida ja tarttua herkemmin lapsen aloitteisiin. (Ahonen ja Roos, 2020, s. 71–72.)

3.4 Laadukas varhaiskasvatus seurakunnassa

Varhaiskasvatuksessa lapsen kasvun perustana ja perusedellytyksenä pidetään turvallista ilmapiiriä, joka koskee niin kunnan varhaiskasvatusta, kuin seurakunnan varhaiskasvatusta. Kirkon varhaiskasvatuksessa toiminnan keskiössä on kristillinen kasvatus. Kirkon varhaiskasvatuksessa kasvun ja kehityksen lisäksi lapsi sekä hänen perheensä saa tukea ja tilaa oman hengellisyytensä kehittämiseen. Toiminnan lähtökohtana on perheiden kanssa tehtävä yhteistyö kasteessa saadun yhteisen opetus- ja kasvatustehtävän mukaisesti. (Suomen ev.lut. kirkko i.a.-a.; Vasukirkossa.fi.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2018) lisäksi kirkon varhaiskasvatus pohjautuu Raamattuun sekä kirkon lainsäädäntöön. Kirkolla ei ole omaa pedagogista toimintaa, vaan se pohjaa toimintansa yleisiin ajankohtaisiin pedagogisiin periaatteisiin. Varhaiskasvatustilaki ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ohjaavat myös kirkon varhaiskasvatusta. Näiden pohjalta, kirkko on luonut oman Vasu kirkossa materiaalin, joka sisältää ohjeita pedagogisen toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. (Suomen ev.lut. kirkko i.a.-a.; Vasukirkossa.fi.)

Kirkon varhaiskasvatus on yhdistelmä teologiaa ja pedagogiikkaa. Yksinkertaisesti kuvattuna teologia antaa varhaiskasvatustoiminnalle sisällön ja pedagogiikka toimintatavat ja -mallit. Kirkon varhaiskasvatuksen lapsikäsitys pohjaa ajantasaiseen tutkittuun tietoon lapsista, Raamattuun sekä teologiseen

tutkimukseen. Käsitys lapsesta ja lapsuuden arvosta ohjaavat vahvasti kasvattajan työtä. (Vasukirkossa.fi.) Kirkon varhaiskasvatus on lapsilähtöistä kasvatusta, jossa lapselle annetaan mahdollisuus leikkiä ja oppia asioita itsestään ja ympäristöstään, samalla tutkien omaa hengellisyyttään (Ojell, 2016, s. 11–20).

Kirkon varhaiskasvatuksen kerhotoiminta on hyvin samankaltaista kunnan varhaiskasvatuksen kanssa. Pedagogisen toiminnan suunnittelu on perusta lapsen kokonaisvaltaisen kasvun ja kehityksen tukemiselle. Kirkon varhaiskasvatuksen toimintaympäristöt tulee suunnitella sellaisiksi, että ne tukevat jokaisen lapsen yksilöllistä kasvua ja kehitystä. (Vasukirkossa.fi.)

Kirkon varhaiskasvatuksessa kohdataan samoja lapsen kehitykseen liittyviä teemoja kuin päiväkodissa toteutettavassa varhaiskasvatuksessa. Siirtymätilanteet, lasten yhteiset leikit, liikunta ja toiminnalliset hetket muodostavat suurimman osan lapsen kerhopäivästä. Kirkon varhaiskasvatuksen ammattilaiset kohtaavat siis samoja lapsen säätelyyn liittyviä kysymyksiä. Tästä syystä kirkon varhaiskasvatuksen ammattilaiset kehittävät aktiivisesti pedagogista osaamistaan vastaamaan lasten kokonaisvaltaisen kasvun tarpeita. (Suomen ev.lut. kirkko. i.a.-b)

4 SADUT LAPSEN KEHITYKSEN JA SÄÄTELYN TUKENA

Sadut kehittävät lapsen kieltä ja kartuttavat sanavarastoa. Puhuttu kieli on myös pohjana säätelytaitojen kehittymiselle. Lapselle haastavista tilanteista voi keskustella sadun kautta ja lapsi voi myös itse sanoittaa tunteitaan (Ahonen ja Roos, 2020, s. 75–77). Kielen kehittyminen mahdollistaa sanallisten sääntöjen ja ohjeiden muistamisen ja noudattamisen (Sainio ym. 2020, s. 101).

Satu on yksi kirjallisuuden lajityyppi ja satujen juuret ulottuvat tuhansia vuosia taaksepäin. Aikaisemmin sadut ovat kulkeneet sukupolvelta toiselle kansan suussa, puhuttuna perintönä. Satuja ja tarinoita on kerrottu iltanuotioilla, ja ne ovat olleet pääasiassa viihteenä. Kyläyhteisöissä yhteiset tarinahetket ovat luo- neet yhteenkuuluvuutta ja niiden avulla on voitu jakaa tietoa seuraaville sukupol- ville. (Heikkilä-Halttunen, 2018, s. 96.) Kirjoitustaidon kehityttyä satuja on alettu kirjoittaa ylös.

4.1 Sadut siltana aikuisen ja lapsen välillä

Lapsille suunnattuja satuja on monia erilaisia ja ne voivat vaihdella ja koostua muutamasta sanasta jopa kymmeneen virkkeisiin. On kansansatuja ja taidesatuja. Sadut eivät välttämättä aina omista johdonmukaista punaista lankaa, jonka mu- kaan satu etenee ja niiden aiheet voivat olla mielikuvituksellisia tai perustua to- dellisen elämän tapahtumiin. Saduissa on myös aina jokin opetus. (Heikkilä-Halt- tunen, 2018, s. 101–102; Herranen, 2020.)

Yhteiset lukuhetket ovat tärkeitä vuorovaikutustilanteita, joissa lapsi saa hetkeksi aikuisen jakamattoman huomion. Näissä tilanteissa aikuinen saa mahdollisuuden viestiä lapselle, että hän on tärkeä. Aikuisen ja lapsen yhteinen lukuhetki myös kehittää lapsen tiedonkäsittelyn ja oivaltamisen taitoja. (Heikkilä-Halttunen, 2018, s. 35–39.) Aikuinen voi esittää lukemastaan sadusta kysymyksiä, jolloin lapsi jou- tuu pohtimaan sitä, mitä juuri äsken kuuli ja mitä ajatuksia tarina hänessä herätti.

Satuja ei tarvitse lukea yhdeltä istumalta. Lapsi jäsenteleä kuulemaansa pitkään. Sama satu saattaa herättää yhä uudelleen ja uudelleen erilaisia tuntemuksia ja oivalluksia lapsessa. Lapsi voi sadunmaailmassa paeta yhteiskunnan aiheuttamaa ahdistusta tai pelottavia tapahtumia. Sadun avulla lapsi voi ymmärtää maailman tapahtumia turvallisesti. Neljä-viisivuotiaat lapset ovat kehityksessä siinä vaiheessa, että he voivat paeta arkista elämää satujen maailmaan. Leikeissä alkaa korostua mielikuvitukselliset hahmot ja tilanteet. Lapset voivat kuvitella itsensä merirosvoiksi ja prinsessoiksi, jotka seikkailevat mitä eriskummallisimmissa paikoissa. (Heikkilä-Halttunen, 2018, s. 95–98.)

4.2 Sadut kehittävät säätelytaitoja

Sadut auttavat lasta tunnistamaan omia tunteitaan. Sadusta lapsi voi löytää vahvistusta ja hyväksyntää omille tunteilleen, kuten pelolle, vihalle, katkeruudelle tai ilolle. Sadun päähenkilön tunnetiloihin eläytymisen kautta lapsi voi ymmärtää, että hän ei ole vaikeiden tunteidensa kanssa yksin. Satuja lukemalla lapselle myös sanoitetaan ja kuvataan sitä, miltä esimerkiksi pelko tai ilo tuntuu tai näyttää. Lapsi oppii ymmärtämään, että vaikka hän olisi joskus vihainen, se ei tarkoita, että hän olisi paha ihminen. Tutkimuksista on saatu selville, että ne lapset, joilla on vilkas mielikuvitus, on pienempi riski käyttäytyä aggressiivisesti, sillä lapsi osaa kanavoida tunteitaan rakentavasti. (Heikkilä-Halttunen, 2018, s. 100–102.)

Satujen avulla voidaan vahvistaa sosiaalisia taitoja kuten kaveritaitoja sekä rohkaista lasta itsenäistymiseen. Sadut antavat hyviä esimerkkejä ristiriitatilanteiden ratkaisemisesta. Niiden avulla voidaan harjoittaa vuorovaikutustaitoja; miten tulla toimeen itsensä ja muiden ihmisten kanssa. Sadut, joissa päähenkilöllä on läheinen ja tärkeä ystävä, jonka kanssa hän kohtaa ja voittaa haasteita, kehittää lapsen ymmärrystä siitä, millaista on olla hyvä kaveri ja miten toimia ryhmässä. Lapsen empatiakyky kehittyy, kun hän eläytyy satujen päähenkilöiden tunteisiin. Lapsi oppii ymmärtämään, miltä ilkeät sanat tai teot voivat toisesta tuntua, mikä merkitys anteeksi pyytämällä ja antamisella on. Lapsi oppii myös, että hänellä itsellään on mahdollisuus vaikuttaa omaa elämäänsä koskeviin päätöksiin sekä luottaa omiin kykyihinsä ja taitoihinsa. (Heikkilä-Halttunen, 2018, s. 39, 100–101.)

Satujen avulla lapsille voidaan opettaa moraalia: oikeaa ja väärää. Satujen päähenkilöille on ominaista hyvää ja pahaä totentavat hahmot. Prinsessat ja supersankarit ilmentävät hyvää, noidat ja ilkeät äitipuolet pahaä. Hyvä ja paha usein kamppailevat keskenään ja paha saa palkkansa. Onnelliset loput vahvistavat lapsen uskoa oikeudenmukaisuuteen. Rehellisyys, avuliaisuus ja hyvä käytös palkitaan lopuksi. (Heikkilä-Halttunen, 2018, s. 98–99.)

3–5-vuotiaiden lasten kanssa säätelytaitoja voidaan harjoitella kuvitteluleikkien avulla. Näiden leikkien tueksi sadut sopivat mainiosti. Sainio ym. (2020, s. 106–107.) ovat ideoineet kuvitteluleikin, jossa lapset kertovat itse satuja, jotka kasvattaja kirjoittaa ylös. Tämän jälkeen kasvattaja voi lukea sadut lapsille ääneen ja lapset voivat piirtää satuihin kuvia. Saduista voi koostaa lopuksi kirjan. Tällainen leikki kehittää lasten mielikuvitusta ja tarkkaavuutta, kun lapsi saa kuvitella satujen etenemisen sekä piirtää kuulemansa perusteella kuvituksen.

Sundholmin (2019, s. 52–67) tekemässä tutkimuksessa ilmeni, että lasten mielikuvitus on runsaampaa, kun lapsille luetaan satuja ilman kuvia verrattuna siihen, että sadut ovat kokonaan valmiiksi kuvitettuja. Kun sadut luettiin ilman kuvia, lapsi sai piirtää täysin oman mielikuvituksensa varassa sadun kulkua. Kun sadut luettiin kuvitettuna, lasten oli hankala piirtää mitään, koska valmiit kuvat olivat niin selkeitä, eivätkä ne jättäneet tilaa mielikuvitukselle.

5 OPINNÄYTETYÖN TAUSTAT

Opinnäytetyö ja sen tuotos on luotu ensisijaisesti varhaiskasvatuksen henkilöstön välineeksi varhaiskasvatuksen arkeen. Työn tuotoksena on satukirja, joka sisältää monenlaisia tarinoita eri varhaiskasvatuksen tilanteita varten. Satukirja on luotu lapsilähtöisesti lapsia osallistaen. Opinnäytetyön tarkoituksena on tukea lasten kasvua ja kehitystä varhaiskasvatuksessa ja antaa lapsille mahdollisuus myös rauhoittumiseen, keskittymiseen sekä pohdintaan. Kehittämispainotteisen opinnäytetyömme tausta-ajatuksena on varhaiskasvatuksen arjen helpottaminen.

5.1 Lähtökohdat

Opinnäytetyön aihe syntyi halusta luoda konkreettinen materiaali, josta olisi mahdollisimman suuri hyöty varhaiskasvatuksen ammattilaisille, mutta myös samanaikaisesti lapsille. Opiskelumme ovat antaneet hyvän pohjan kehittämistoiminnalle, ja työkokemuksesta päiväkodissa sekä kirkon varhaiskasvatuksessa, olemme saaneet konkreettisen näkemyksen varhaiskasvatuksen tilanteesta tällä hetkellä. Kiireinen arki varhaiskasvatuksessa on hyvin todellista ja haluamme olla luomassa välineitä sen helpottamiseksi. Varhaiskasvatuksen kentällä on tällä hetkellä suuri työvoimapula, joka aiheuttaa haasteita. Kun työvoimaa ei ole riittävästi, joutuu henkilökunta sopeutumaan muihin ratkaisuihin. Esimerkiksi kahden varhaiskasvatuksen opettajan tiimejä ei hirveästi ole vaan tiimit koostuvat usein kahdesta lastenhoitajasta ja yhdestä opettajasta. Tämä tuottaa opettajalle ison määrän työtehtäviä. (Vanas, 2020.) Lasten rauhoittumisen tukeminen ja säätelytaidot ovat sellaisia käsitteitä, joihin haluamme syventyä tarkemmin. Emme olleet myöskään aiemmin törmänneet juuri tämänkaltaiseen opinnäytetyöhön, joten halusimme tehdä jotain, sellaista, mitä ei ole jo olemassa. Siksi olemme luoneet opinnäytetyön tuotoksen, satukirjan, tukemaan lasten säätelytaitojen kehitystä.

5.2 Tavoitteet ja tarkoitus

Opinnäytetyön tavoitteena oli luoda onnistunut kokonaisuus ja konkreettinen tuotos varhaiskasvatuksen työntekijöille sekä lasten kasvun ja kehityksen tueksi. Työn tuotoksena on satukirja lasten säätelytaitojen tueksi varhaiskasvatuksessa. Lähdimme työn tekoon mielessämme ajatus satukirjasta, jonka voi ottaa käyttöön hektisessä tilanteessa helposti tai suunnitelmallisesti toiminnallisissa hetkissä. Tästä syystä halusimme luoda satukirjasta mahdollisimman monipuolisen, jotta se palvelisi varhaiskasvatuksen arjen erilaisia tilanteita mahdollisimman hyvin. Satukirja on suunnattu pääasiassa 3–6-vuotiaiden ryhmiin, mutta sopii sovelletuna myös alle kolmevuotiaiden lapsiryhmiin.

Tavoitteenamme on tukea satukirjan avulla lasten kokonaisvaltaista kasvua sekä kehitystä ja antaa lapsille myös tilaa kehittää omaa mielikuvitusta sekä pohtia ääneen mahdollisia vaikeita tunteita ja niiden käsittelyä. Opinnäytetyömme yhtenä tavoitteena on lasten osallisuuden toteutuminen. Haluamme tukea lapsen oikeutta itsensä ilmaisuun, sillä koemme, että lapsen äänen pitää kuulua ja hänen tulisi saada mahdollisuus tulla kuulluksi. Lapsen oppiminen varhaiskasvatuksessa on moninaista ja tapahtuu vuorovaikutuksessa ympäristön sekä lähellä olevien leikkikavereiden ja aikuisten kanssa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018.)

Opinnäytetyöprosessin tavoitteena on myös kehittää omaa ammatillista osaamista, lisätä tietotaitoa varhaiskasvatuksesta sekä sen kehittämisestä. Tavoitteena on saada lisää valmiuksia ja varmuutta työskennellä jatkuvasti muuttuvalla varhaiskasvatuksen työkentällä.

6 KEHITTÄMISTYÖN PROSESSI

Opinnäytetyön tuotoksena on satukirja lasten säätelytaitojen tueksi varhaiskasvatukseen. Satukirjan idea lähti siitä, että koimme tällaisen työkalun luomisen mahdollisuutena edistää varhaiskasvatuksen arkea. Sadut tukevat lasten kielen- ja mielikuvituksen kehittymistä sekä rauhoittavat kuuntelemaan ja keskittymään. Halusimme opinnäytetyömme tuotoksena tehdä jotain konkreettista materiaalia, jota voisimme hyödyntää työssämme, milloin vain. Satukirjan päätarkoitus on olla tukena varhaiskasvatuksen työntekijöille sekä tukea lapsen kokonaisvaltaista kasvua ja kehitystä. Halusimme luoda jotain, mistä on apua työntekijöiden arkeen sekä lasten varhaiskasvatukseen.

6.1 Suunnitteluvaihe

Satukirjan kehittäminen lähti teorian tiedon sekä jo valmiiden satukirjojen tutkimisella ja lukemisella. Itse prosessin suunnittelun aloitimme aikataulutuksen kehittämisen. Meillä oli alun perin selkeä suunnitelma siitä, mitä tapahtuu mihinkin mennessä. Jouduimme muuttamaan aikataulua ulkopuolisten haasteiden vuoksi, mutta pysyimme uuden aikataulun mukaisessa jaksotuksessa hienosti. Luimme erilaisia lasten satuja, joita olemme itsekin lapsena lukeneet vanhempiemme kanssa ja kävimme aktiivista pohdintaa siitä, mikä saduissa on hyvää ja mitä haluaisimme vielä kehittää. Sieltä nousseita ajatuksia olivat esimerkiksi eläintemaiset sadut, joita halusimme ehdottomasti itsekin kehittää niiden hauskuuden ja mielenkiintoisuuden vuoksi. 5 minuutin satuaarteet- kirja oli meille hyvä ja kattava paketti tutkia erilaisia satuja. Kirja on täynnä klassikkosatuja, joita olemme aikoinaan lapsina itsekin lukeneet, ja sen lisäksi kirja sisältää paljon myös uusia tarinoita, joissa esimerkiksi eläimet ja prinsessat seikkailevat. (Rekiaro, 2015.)

Yhteistyökumppaneiksemme valikoitui Kirkkonummen suomalainen seurakunta sekä Otaniemen päiväkotit. Kirkkonummen suomalainen seurakunta kuuluu Kirkkonummen seurakuntayhtymään yhdessä Kirkkonummen ruotsalaisen seurakunnan kanssa. Kirkkonummen suomalainen seurakunta järjestää kirkon

varhaiskasvatuksen toimesta perhekerhoja, päiväkerhoja sekä erilaisia retkiä ja leirejä. (Kirkkonummen suomalainen seurakunta, i.a.). Otaniemen päiväkotia on yksi Espoon kaupungin pienistä yksiköistä. Otaniemen päiväkodissa on vain 3 lapsiryhmää. Kyseiselle päiväkodille on tärkeää kohdata lapset iloisesti ja suvaitsevaisesti sekä luoda heille sen mukainen ympäristö kasvaa ja kehittyä. (Espoon kaupunki, i.a.-b)

Keräsimme ajatuksia ja ideoita myös yhteistyökumppaniltamme Kirkkonummen suomalaiselta seurakunnalta, jotta saisimme luotua mahdollisimman hyvin kohdetta palvelevan tuotteen. Keskustelua käytiin rentona keskusteluna, jonka tuloksena saimme varmistuksen itsellemme siitä, että aiomme kehittää oikeasti satukirjan. Keskustelussa ja ideoinnissa esille nousseita asioita olivat tarinoiden lyhyt kesto, eläinaiheet sekä erilaiset teemat kuten ystävyys ja tunteet. Näiden ajatusten ja ideoiden pohjalta lähdimme pohtimaan, minkälaisia satuja kirjoitamme ja minkälaisen kokonaisuuden haluamme satukirjasta luoda.

Pohdimme erilaisia työskentelymenetelmiä ja esimerkiksi sadutus oli yksi työtapana, josta tiesimme jo entuudestaan paljon. Sadutus on menetelmä, jonka avulla lapsi pääsee tuottamaan satuja sana kerrallaan. Sen aiheena voivat olla mitkä vaan lapsen mieltä painavat tai kiinnostavat asiat. Sadutus menetelmänä on antoisa, mutta valmiit sadut tuotetaan saduttamalla ja aikuisen tarkoitus ei ole muokata jo syntynyttä tuotosta. (Karlsson, 2013, s. 1111–1112.) Päädyimme kuitenkin siihen ratkaisuun, että haluamme kirjoittaa sadut itse, vaikka ideoinnissa hyödynnettiin myös yhteistyökumppaneidemme ajatuksia. Halusimme käyttää omaa luovuuttamme ja kokeilla, miltä satukirjan suunnittelu ja kirjoittaminen tuntuu. Satukirjan teemat, aiheet sekä sisällöt ovat syntyneet prosessin aikana monien eri asioiden tuotoksena. Teorian tutkiminen saduista, toi meille tietoa niiden vaikutuksista lapsen kehitykseen ja kasvuun sekä myös niiden erilaisista kirjoitus ja toteutustavoista. Valitsimme teemoiksi ystävyden, erilaiset tunteet, liikunnan sekä rauhoittumisen. Näihin teemoihin törmäämme varhaiskasvatuksen kentällä päivittäin.

Satukirjan luomisen aikana saimme sopeutua muuttuviin aikatauluihin sekä eteen tuleviin haasteisiin. Näitä haasteita olivat esimerkiksi koronaviruspandemian

vaikutus yhteistyökumppaneiden saamiseen ja siihen, mitä toimintaa voimme toteuttaa lasten kanssa turvallisuusohjeistukset huomioiden. Nämä haasteet laittoivat suunnitelmamme joltakin osin uusiksi ja jouduimme käymään yhteistä keskustelua prosessin aikana siitä, kuinka etenemme. Alun perin olimme suunnitelleet tekevämme lasten haastattelun yhdessä parina sekä konkreettisesti vierailuna päiväkodissa. Tälle oli ajateltu hyvin aikaa sekä hieman erilainen toimintatapa. Yhteistyökumppanin löytymisen haaste, toi meidät tilanteeseen, jossa jouduimme pohtimaan toteutusta uudelleen. Aikataulusta tuli ripeämpi ja pohdimme yhdessä, että voisimmeko jättää jotain toteutuksesta pois, jotta pääsisimme työsämme silti eteenpäin. Saimme yhteistyökumppanin toisen meistä työpaikasta ja tämä mahdollisti sen, että voisimme osittain toteuttaa alun perin suunnittelemamme toteutuksen. Päädyimme kuitenkin siihen, että kaikkien terveyttä ja turvallisuutta varjellen, toteutamme vierailun vain toisen parista toimesta. Näin ollen saimme vierailun toteutumaan hieman supistettuna, mutta lähivierailuna kuitenkin. Huomasimme, että useat päiväkodit eivät olleet halukkaita ryhtymään yhteistyökumppaniksemme, sillä kaikki ylimääräiset kontaktit olisi pitänyt pitää minimissä. Kun toinen meistä oli kyseisessä paikassa töissä, emme tuoneet taloon ylimääräisiä kontakteja. Kyseessä oli kuitenkin toteutus, jossa on lapsia mukana niin emme missään tapauksessa halunneet luopua siitä kokonaan tai siirtää sitä etätoteutukseksi.

Pääsimme eteenpäin satukirjan kehittämisessä ja kirjoittamisessa vauhdilla. Kun saimme yhteistyökumppanit vihdoin hankittua ja tutkimusluvan hyväksytyä, pääsimme vihdoin toteuttamaan suunnittelemamme haastattelun. Aloitimme siitä, että opinnäytetyön sekä haastattelutuokion aihe ja tarkoitus esiteltiin päiväkodissa olevien lasten vanhemmille ja sen jälkeen heiltä kysyttiin lapsen osallistumiseen lupa. Uuden suunnitelman mukaan haastattelu toteutui toisen meistä toimesta ja hän pääsi konkreettisesti tapaamaan lapsia. Haastattelun ajatuksena oli jakaa osallistuvat lapset kahteen ryhmään, jolloin yhden aikuisen huomio jakautui tasaisesti jokaiselle lapselle. Haastattelu sujui hyvin ja haastattelijalla saatiin toteutettua sen uusien suunnitelmien mukaan. Tässä kohtaa Otaniemen päiväkodin kanssa tehty yhteistyö oli meille suuri apu, vaikka se jäikin hieman myöhäiseen toteutusvaiheeseen.

6.2 Lapset kehittäjinä

Halusimme ottaa lapsia mukaan satukirjan tekoon ja kysyä heiltä, millaisia satuja kirjaan heidän mielestään pitäisi tulla. Osan kirjan saduista olimme kirjoittaneet jo ennen lasten haastattelua, sillä halusimme varmistaa, että kirjassa on valmiina jo muutama satu. Kirja on tarkoitettu varhaiskasvatuksen henkilöstölle käytettäväksi lasten kanssa, joten lasten äänen piti päästä myös kirjan sivuille. Haimme tutkimusluvan, ja esittelimme opinnäytetyömme idean myös lasten vanhemmille. Vanhemmille lähti lupalappu lapsen osallistumisesta haastatteluun.

Saimme haastateltavaksi kuusi 3–5-vuotiasta lasta Otaniemen päiväkodista. Toinen meistä on kyseisessä päiväkodissa töissä, joten näin haastattelu pystyttiin pitämään mahdollisimman vähillä ihmiskontakteilla ja kaikille osallistujille turvallisena. Käytimme haastattelumenetelmänä ryhmähaastattelua. Toteutimme haastattelun pienryhmähaastatteluna kahdessa kolmen hengen ryhmässä, jotta jokaisen lapsen ääni saataisiin kuuluviin. Haastattelija haastatteli lapsia yksin, joten lasten jakaminen kahteen pienempään ryhmään tarjosi mahdollisuuden kohdata jokaisen lapsen yksilöllisesti ja ajan kanssa. Haastattelija oli lapsille tuttu ja turvallinen aikuinen, jonka he tunsivat jo ennestään, mutta joka ei ole heidän ryhmässään töissä. Lapset kokivat tutun, mutta heille arkisesta toiminnasta etäisemmän aikuisen läsnäolon uteliaisuutta ja mielenkiintoa herättävänä.

Meille tärkeää satukirjan luomisessa oli se, että lasten osallisuus toteutuu edes joltakin osin työssämme. Yksi tärkeimmistä asioista osallisuuden toteutumisessa on luottamus. Lapselle täytyy luoda luottamuksellinen ilmapiiri, jotta hänelle on mukavampaa sekä luontevampaa osallistua ohjattuun toimintaan. On tärkeää, että aikuinen on tilanteessa myös omasta toiminnastaan luottavaisella mielellä, jotta hän pystyy täysin tukemaan lapsen rohkaisua tilanteessa. (Turja, 2020, s.47–49.) Tämänkin takia tuttu aikuinen haastattelutilanteessa oli meidän etumme, sillä lasten luottamus tilanteeseen ja toimintaan oli jo valmiiksi hieman korkeampi.

Lapsia haastatellessa tulee ottaa huomioon lapsen ikätaso ja tilanteen luominen lapselle sopivaksi. Kysymysten tulee olla yksinkertaisia, jotta lapsi ymmärtää mitä

häneltä kysytään. Lapselle tulee antaa tilaa vastata annettuihin kysymyksiin rauhassa ja yksi kerrallaan. Aikuisen rooli haastattelussa on luoda salliva ja turvallinen ilmapiiri ja antaa lapsen vastata kysymyksiin omalla tavallaan. (Pelastakaa Lapset ry. i.a.) Haastattelija kysyi lapsilta toiveita ja ideoita satukirjan luomiseen ja he saivat olla mukana suunnittelemassa osan tarinoiden aiheita ja tarinoissa esiintyviä hahmoja. Haastattelutilanne muotoiltiin lapsille mukavaksi sekä rennoksi ja haastattelija antoi heille tilaa pohtia ja osallistua keskusteluun omalla panoksellaan.

Haastatteluun varattu tila on hyvä olla lapsille ennestään tuttu ja turvallinen, jossa heillä on mukava olla. Pienet lapset voivat reagoida uusiin tiloihin varautuneesti, jolloin haastattelu ei välttämättä toteudu ihan toivotulla tavalla. Kun lapsi on jo ennestään tutussa ja turvallisessa ympäristössä, on hänen helpompi keskittyä tuokioon ja vastata parhaansa mukaan haastattelukysymyksiin. Tilan täytyy olla myös riittävän rauhallinen, jotta mahdolliset häiriötekijät ovat minimoitu. Haastattelijan on myös tärkeää ottaa huomioon haastattelun ajankohta. Ajankohdan ja haastatteluun käytetyn ajoituksen tulee olla sellainen, että lapsi pääsee sujuvasti haastattelutilanteeseen parhaalla mahdollisella hetkellä. Näin pyrimme siihen, että lapsen vireystila on sopiva haastattelutilanteeseen osallistumiseen, eikä nälkä, väsymys tai muu mahdollinen tila vaikuta lapsen motivaatioon. (Raittila ym. 2017, s. 268–289.) Tilaksi meidän haastattelullemme valikoitui lapsille tuttu ryhmätila, jossa ei kuitenkaan ollut liikaa ulkopuolisia ärsykeitä. Näin ollen lapset keskittyivät täysin haastattelutilanteeseen eivätkä huomioineet sen suuremmin ympärillä olevia asioita.

Haastattelu aloitettiin juttelemalla kirjoista ja saduista lasten kanssa. Haastattelija kertoi, että olemme kirjoittamassa satukirjaa, johon tarvitsemme lasten apua ja he saavat valita osittain, millaisia satuja kirjaan tulee. Haastattelija kysyi lapsilta millaisista saduista he pitävät ja millaisia satuja he lukevat vanhempien kanssa kotona. Vastauksissa nousi esiin merirosvoaiheiset, hieman jännittävät sadut, sekä sadut, joissa seikkailee eläimiä, kuten Mimmi-Lehmä ja Nalle Puh. Lapset kertoivat, että kotona luetaan vanhempien kanssa kirjoja, usein iltasaduksi, mutta kirjojen nimet oli vaikeita muistaa ulkoa.

Itse kirjaan liittyvät kysymykset olivat: Millaisia eläimiä toivoisit seikkailevan kirjan saduissa? Missä paikoissa toivoisit eläinten seikkailevan? ja Millaisia eläimet ovat? Tai millaisia tunteita he tuntevat?

Ensimmäisen ryhmän vastauksissa nousi vahvasti esiin ryhmässä tällä hetkellä pinnalla oleva merirosvoleikki. Lapset halusivat kirjaan pelokkaan leijonan, joka seikkailee merirosvosaarella palmupuussa. Toisen ryhmän, jossa oli hieman nuorempia lapsia, mielestä kirjassa voisi seikkailla surullinen tiikeri, joka hyppii ja juoksee metsässä. Tiikeri on surullinen koska se ei ole tarpeeksi nopea. Kirjassa voisi seikkailla myös iloinen pantteri sohvalla sekä eläintarhassa asuva naurava norsu. Lapset heittäytyivät haastatteluun innolla mukaan ja kysyivät, missä satu-kirja luetaan. Yksi lapsista totesi myös haastattelun aikana, ettei halua leikkimään muiden lasten kanssa, koska ”tämä on niin kivaa”. Haastattelu toteutettiin päiväunien jälkeen ja haastatteluun käytettiin aikaa noin puoli tuntia. Olimme alun perin suunnitelleet kirjan kuvituksen tulevan lapsilta, mutta siitä ideasta luovuimme, kun jouduimme suunnittelemaan toteutuksen uudelleen.

6.3 Kirjoittaminen

Kirjoittaminen aloitettiin ideoinnin pohjalta ja sadut syntyivät melko nopeasti. Kirjoittamisessa haastavaa oli miettiä sekä aikuisen, että lapsen näkökulmasta tarinan etenemistä. Sadut kirjoitimme kokonaan itse alusta alkaen ja rakensimme tarinoille rungon. Saduissa seikkailee eläimiä erilaisissa puuhissa ja jokainen tarina sisältää jonkunlaisen tehtävän tai pohdinnan lapsille. Näin tarinoista tulee vuorovaikutteisempia. Satujen hahmot syntyivät mielikuvituksen kautta ja lasten ideoita kuunnellen. Tarinoiden aiheet syntyivät arkisista asioista, kuten esimerkiksi ystävydestä. Aiheilla halusimme tuoda lapsille esiin tärkeitä asioita kuten levon ja rauhoittumisen tärkeyttä, hyviä kaveritaitoja ja erilaisia tunteita.

Osa tarinoista syntyi ennen lasten haastattelua. Nämä aiemmin kirjoitetut tarinat on kuitenkin luotu varhaiskasvatuksen kentältä tulleiden omien ideoiden ja kokemusten pohjalta sekä pohjautuen teorian tietoon. Olemme molemmat töissä, jossa näemme lasten mielikuvituksen juoksua päivittäin. Metsähiiri ja tunneseikkailu,

Martti-myyrä ja tunnelityö, Oona-orava ja ystävät sekä Pirkko-pupu - sadut olemme kirjoittaneet omien kokemusten sekä teorian tiedon pohjalta. Aiheet kuitenkin pohjautuvat alun perin varhaiskasvatuksen kentältä tulleisiin ideoihin. Sadut Leevi leijonasta ja Teemu tiikeristä ovat täysin lasten ideoiden pohjalta. Lapset halusivat satuihin merirosvoja ja leijonan, joka pelkää, joten Leevi leijonan satu paneutuu tähän aiheeseen. Teemu tiikerin satu pohjautuu lasten ajatuksiin siitä, että tiikeri ei ole tarpeeksi nopea ja on siksi surullinen. Lasten ideat olivat niin suorina, että ne oli helppo kirjoittaa auki.

6.4 Palaute ja arviointi

Tarkastelun jälkeen lähetimme materiaalimme sähköpostilla yhteistyökumppaneillemme eli Otaniemen päiväkotiin sekä Kirkkonummen suomalaiseen seurakuntaan luettavaksi, jotta saamme palautetta mahdollisesti tulevaisuudessa satukirjaa käyttäviltä tahoilta. Otaniemen päiväkodissa sadut luettiin myös lapsille, jotka olivat mukana satujen ideoinnissa. Lapset kehuivat niitä ja pitivät erityisesti valitsemistamme eläimistä. Lapset myös ihmettelivät, miksi kirjassa ei ollut kuvia.

Päiväkodin ammattilaisilta saimme kiitosta muun muassa pelkoon liittyvästä sadusta. Se oli heidän ryhmänsä kannalta ajankohtainen ja hyödyllinen. Saimme palautetta muutamista sanavalinnoista ja parannusehdotuksia niihin. Saimme myös huomion kirjan sisällysluettelosta. Siihen voisi sisällyttää satujen teemat, jotta ne olisivat helpommin löydettävissä, kun kirjan ottaa käyttöön. Seurakunnalta saimme kattavan palautteen ja tässä otteita saaduista palautteista:

Metsähiiri ja tunneseikkailut.

“Voisi vielä lopuksi lisätä onnellisuuden ilmeen”. “Satu on hyvin ohjeistettu”. “Kiva, helppo ja mukaansatempaava idea interaktiivisuuteen”. “Kivasti yhdistetty tunne-työskentelyä sadun lomaan”. “Positiivista, ettei liikaa tapahtumia: tilaa tunteille”. “Kysymystä herätti, kun Mini oli surullinen, niin HARMISTUNEEN Minin poskelle sanavalinta”. “Välillä voisi mainita metsähiirenkin, kun on vain pieni hiiri tai Mini”.

Martti-myyrä ja tunnelityö.

“Aivan aluksi voisi ehkä vielä ohjeistaa lapsia etsimään oma pesäkolonsa, jossa patjalla rentoutua (tosin kyllä kasvattaja muutenkin sen varmaan ohjeistaa)”. “So-pii hyvin nukkariinkin silloin tällöin Rentoutettu vai rentona, vaikea sana taivuttaa ja toistaa”. “Mukava rentoutushetki sadun muodossa, hyvin keksitty!”. “Tosi kiva satu ja erittäin käyttökelpoinen”. “Kivaa, kun eläin itse oli huomannut rauhoittumisen vaikeuden ja keksinyt keinon”.

Oona-orava ja ystävyys.

“Lasten kanssa voisi myös pohtia, miten jo alkaneeseen leikkiin mennään mukaan ja miten yhdessä leikitään, niin että jokaisella on mukavaa leikissä.”. “Tärkeä, konkreettinen ja lasten maailmassa miltei jokapäiväinen ilmiö.”. “Leikkiin mukaan pääseminen/ottaminen vaatii jatkuvaa harjoittelua, siksi hyvinkin käyttökelpoinen satu.”.

Pirkko-pupu ja hikipisara

“Alkuohjeistuksessa patjoilla makoilu ei kannata, koska ne pitää siirtää pois ja keskittyminen herpaantuu, kun jumppa alkaa”. Orientoituminen jumppahetkeen onnistuu ihan vaan lattialla istuenkin”. “Lopussa toki voi kuunnella hiljaisuutta leipäillen lattialla”. “Hauskaa, kun pupu oli ohjaajana”. “Tähän on helppo liittää lapsilta lisää liikkeitä ja kukin voi halutessaan olla joku eläin ja toimia vuorollaan ohjaajana”. “Kannattaa miettiä idea loppuun asti, jos Pirkko-pupu vetää jumppaa, niin kuvitelmissa eläimet ovat ulkona vrt. Katto, lattia”. “Jumppatarinoille on aina käyttöä! Toimii!”.

Leevi-leijona ja tuntematon laiva.

“Ohjeistuksessa voisi olla, että pohdittaisiin, miten tarina jatkuu ja voisi keksiä omia seikkailuja, vaikka ryhmän yhteisiä”. “Tuntuu, että tämä satu keskittyy pelkoon”. “Aihe oli hyvä: tuntemattoman pelko, pelosta puhuminen, pelon puolitus ja rohkaisu”. “Heräsi kysymys eläinvalinnasta: leijona - Pesä? Puussa? Syö

hedelmiä? Asuu saarella? Lapsetkin tietävät, ettei pidä paikkaansa, vai oliko tarkoituskin olla näin (mielikuvituksen takia)?”.

Teemu-tiikeri ja nopeuskilpailu.

“Monenlaista keskustelua varmasti herättävä tarina”. “Tärkeä aihe tämäkin ja käyttökelpoinen!”.

Palautteiden läpikäymisen jälkeen teimme hieman muutoksia satukirjaan. Lisäsimme siihen sisällysluettelon, johon kirjoitimme satujen nimet ja niiden aiheet, sillä pidimme tätä ideaa todella hyvänä. Näin kirjan käyttäjä saa nopeasti tiedon, mikä tarina voisi sopia suunniteltuun hetkeen. Metsähiiri ja tunneseikkailu –satuun vaihdoimme sanan “harmistuneen” tilalle “surullisen”, sillä tämä on lasten kannalta helpommin ymmärrettävissä, kun puhumme surullisuudesta. Sen lisäksi kyseiseen tarinaan lisäsimme useamman maininnan metsähiirestä, jottei sadussa lue aina “pieni hiiri” tai pelkästään “Mini”.

Satukirjamme nimi “Mini ja kaverit – seikkailulla säätelytaitojen maailmassa syntyi ihan viime hetkellä. Kirja on kulkenut prosessin läpi vain satukirja nimellä. Päätimme keskittyä ensin työn tekemiseen ja kirjan nimeämiseen vasta sitten, kun se on kokonaan valmis. Nyt kirjamme sai nimen, joka on hyvin kirjan sisältöä kuvaileva, mutta myös osittain lapsen suuhun sopiva. Halusimme, että lapsi voi halutessaan kutsua kirjaamme nimeltä.

Satukirjan arviointi alkoi omalta osaltamme valmiin tuotoksen tarkastelulla, ovatko tavoitteemme toteutuneet ja onko tuotos vastannut alkuperäistä ajatusamme valmiista satukirjasta. Aluksi kun suunnittelimme ja ideoimme satukirjaa, meillä oli ajatus hienosta kuvituksesta. Työn edetessä ja erinäisten haasteiden ilmentyessä, jouduimme luopumaan kuvituksesta tässä kohtaa. Olimme suunnitelleet lukevamme satuja lapsille ja samalla tehneet yhdessä kuvitusta kirjaamme, mutta tämä jäi nyt toteuttamatta. Lasten osallisuus toteutui suunnittelussa ja arvioinnissa, mutta satukirjan toteutuksessa se jäi hieman ohueksi. Valmis tuotos vastaa mielestämme alustaviin suunnitelmiimme kirjan kokonaisuudesta ja sen sisällöstä, vaikka matkamme ei ollutkaan niin yksinkertainen. Satuja

on lopullisessa tuotoksessa 6 ja alustavassa suunnitelmassa niitä oli 6–8, joten tähän ideaan olemme vastanneet. Satujen sisällöt vastaavat myös alkuperäisiä ajatuksiamme tärkeistä käsiteltävistä teemoista, joita pohdimme työtämme suunniteltaessa. Aikatauluhaasteet ovat tuoneet muutoksia työmme etenemiseen, mutta olemme olleet muutoksiin sopeutuvaisia ja saaneet työn etenemään ongelmista huolimatta. Lasten ideoiden pohjalta syntyneet sadut vastaavat hyvin lasten ajatuksia ja ideoita eläimistä ja saduissa esiintyvistä tunteista ja tapahtumista.

6.5 Tuloksena satukirja

Tuloksena opinnäytetyössämme on satukirja. Satukirjan nimi on “Mini ja kaverit – seikkailulla säätelytaitojen maailmassa”. Satukirja sisältää kuusi erilaista satua, joissa eläimet seikkailevat tunnetaitojen, ystävyiden, jumppatuokioiden sekä muiden lasten maailmaan liittyvien pohdintojen parissa. Satukirja haastaa lapsia ja aikuisia asettumaan tärkeiden asioiden pohtimisen äärelle ja toimimaan vuorovaikutuksessa keskenään. Kirjaan syventyessä pääsee pohtimaan lapsen kanssa esimerkiksi ystävyiden merkitystä ja pelon tunnetta. Satukirjan mukana tulee ohjeet kirjan käyttäjälle, jossa kerrotaan kirjan sisällöstä ja sen käyttömahdollisuuksista. Palautteissa erittäin hyväksi esimerkiksi nousi se, että jumppasatua voisi laajentaa myös lasten mielikuvituksen avulla niin, että lapset saavat keksiä uusia liikkeitä. Satujen hahmoja voi vaihdella oman tai lasten mielikuvituksen avulla erilaisiksi ja niiden nimetkin voivat vaihtua oman mielen mukaan. Käyttöohjeissa on mainittu, että kirjan soveltaminen eri ikäryhmille on myös mahdollista. Sen lisäksi jokaisen sadun alussa on lyhyt ohjeistus kyseisen sadun sisällöstä ja ajatuksesta sen takana. Satukirja on tarkoitettu käytettäväksi varhaiskasvatuksessa tai kotona lasten kanssa. Satukirjassa ei ole tällä hetkellä kuvitusta ja ajatteleme, että satuja voi käyttää myös askartelun tai piirtämistuokion ideapohjana, jolloin lapset saavat toimia kuvittajina mielikuvituksensa kanssa.

7 POHDINTA

Työmme aikataulu oli alun perin ajateltu aivan erilaiseksi, kuin miten se loppujen lopuksi toteutui. Alun perin olimme suunnitelleet opinnäytetyön tekemiselle hyvin aikaa, jotta saamme rauhassa tehdä työtä eteenpäin, mutta koronavirus tuli ja muutti suunnitelmat. Tämä kyseinen maailmantilanne on vaikuttanut suuresti opinnäytetyömme etenemiseen, sillä yhteistyökumppanin löytäminen ei ole ollutkaan niin helppoa, kuin olimme kuvitelleet. Suurena haasteena on ollut myös osittainen kirjastojen, kahviloiden ja koulun sulkua. Emme päässeet työn tekemisen aikana näkemään toisiamme kertaakaan ja jouduimme tyytymään paljon verkosta löytyviin lähteisiin ja e-kirjoihin. Kaikkea ei kuitenkaan ole saatavilla e-kirjana ja tämä harmitti meitä paljon. Aikataulut venyivät melko paljon ja lopussa voimme todeta, että olemme tehneet paljon lyhyessä ajassa. Työn tekeminen on ollut meille ennen kaikkea opettavaista ja pääajatuksena mieleemme on jäänyt työn tekemisestä se, että asiat eivät todellakaan mene aina suunnitelmien mukaan.

Kehittämisprosessimme on edennyt teorian tietoon nojautuen ja olemme käyneet kriittistä pohdintaa teorian vaikutuksesta satukirjan sisältöön. Satukirjan kehittämisprosessin aloitukseen vaikutti suuresti erilaisten valmiiden satukirjojen tutkiminen. Niiden pohjalta aloimme ymmärtää, millaisia elementtejä saduissa voi olla ja mitä ehkä voisimme omissa saduissamme vielä kehittää paremmaksi niitä luodessa. Kun lähdimme etenemään prosessissa, olimme tärkeän kysymyksen äärellä, teemmekö kirjan lasten rauhoittumisen vai säätelytaitojen tueksi. Teoreettisen viitekehyksen syntyessä teoria säätelytaidoista vastasi enemmän siihen, mitä haluamme satukirjallamme kehittää sekä saavuttaa. Satukirjamme toimii säätelytaitojen harjoittajana ja välineenä aikuisen sekä lapsen keskinäisessä vuorovaikutuksessa. Kirja on myös osallistamisen välineenä toimiva, sillä sadut haastavat lasta sekä aikuista osallistumaan saduissa esiintyviin pohdintoihin tai tehtäviin. Jatkokehittämisen näkökulmasta satukirjaan voisi tehdä vielä kuvituksen sekä kirjasta voisi painattaa oikeaa kirjaa vastaavamman konkreettisen tuotoksen. Kehittämisen näkökulmasta satuja voisi tehdä vielä lisääkin, sillä

säätelytaitojen harjoittamiseen liittyy paljon asiaa. Ehkä kyseisestä aiheesta voisi luoda jopa kirjasarjan, jossa kaikki sadut linkittyvät jollakin tapaa toisiinsa.

7.1 Eettisyys ja luotettavuus

Sosiaali- ja varhaiskasvatusalan ammattilaista velvoittavat ammattieettiset ohjeet. Saamme valmistuttuamme pätevyyden sosionomin, kirkon varhaiskasvatuksenohjaajan, varhaiskasvatuksen sosionomin ja varhaiskasvatuksen opettajan tehtäviin. Näihin kaikkiin tehtäviin sisältyvät omat ammattieettiset periaatteet. Ammattieettisen osaamisen taustalla on myös ymmärrys siitä, että jokainen on vastuussa oman ammatillisuutensa kehittämisestä.

Sosiaalialan työ on työtä, jota tehdään ihmisten kanssa vuorovaikutuksessa ja on tärkeää, että työ on eettisesti kestävä. Sosiaalialan työn tavoitteena on ihmisten auttaminen sekä ihmisoikeuksien varmistaminen. Sosiaalialan työtä ohjaavat eettiset periaatteet sisältävät seuraavat asiat: ihmisen oikeuden ilmaista tunteitaan ja kielteisiä kokemuksiaan, arvostavan vuorovaikutuksen ja luottamuksen, ihmisen voimavarojen ja vahvuuksien huomioimisen, oikeuden osuuteen voimavaroista, jokaisen ihmisen kokonaisuuden ja ainutlaatuisuuden huomioonottamisen, itsemääräämisoikeuden ja osallisuuden, yhdenvertaisuuden, epäoikeudenmukaisten toimintatapojen ja käytänteiden vastustamisen sekä syrjinnän vastustamisen ja erilaisuuden hyväksymisen. Sosiaalialan ammattilaisen tulee kriittisesti arvioida omaa työtään sekä työyhteisöään ja varmistaa näiden eettisten periaatteiden toteutuminen asiakastyössä. (Talentia.fi. Työelämäinfo. Ammatitietikka.)

Varhaiskasvatuksen opettajan työtä määrittää vahvasti ymmärrys lapsuuden arvosta. Jokaisen kasvattajan velvollisuus ja vastuu on turvata jokaiselle lapselle yhdenvertaiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatuksen ammattietiikan pohjana ovat YK:n ihmisoikeusjulistus, lastenoikeuksien sopimus sekä Suomen perustuslaki. Varhaiskasvatuksen ammattieettisissä ohjeissa mainitaan tasa-arvo ja yhdenvertaisuus vuorovaikutuksen pohjana, turvalliset ja yksilöllisiä tarpeita huomioivat oppimisympäristöt, lasten osallisuuden

mahdollistaminen, vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö sekä varhaiskasvatuksen opettajan rooli työyhteisönsä pedagogisena johtajana. (Varhaiskasvatuksen opettajien liitto. i.a.)

Tätä opinnäytetyötä tehdessämme olemme kiinnittäneet huomiota lasten osallisuuteen. Jokainen lapsi on kohdattu yksilöllisesti ja mahdollistettu työhön osallistuminen lapsen omalla panoksella. Kun on kyse lapsista, osallistumiseen pyydetään huoltajien lupa. Haimme haastattelua varten myös tutkimusluvan Espoon kaupungilta, koska haastattelu sijoittui kaupungin päiväkotiin. Lapset, jotka saivat huoltajilta luvan osallistua opinnäytetyömme tekemiseen, olivat mukana työssä. Huoltajille kerrottiin, mitä ollaan tekemässä ja miksi ja heille tarjottiin myös mahdollisuutta kysyä lisätietoja haastattelusta. Haastattelua tehdessä pyrimme esittämään kysymykset niin, että lapset voisivat vastata niihin suoraan. Näin välttyisi siltä, että aikuinen muokkasi lapsen kertomaa tai laittaisi sanoja lapsen suuhun.

7.2 Ammatillinen kasvu

Opinnäytetyön prosessi on kehittänyt meitä tulevaisuuden sosionomeina, kirkon varhaiskasvatuksen ohjaajina ja varhaiskasvatuksen opettajina. Sosionomin osaamisvaatimusten mukaan opiskelijan tavoitteena on osata kehittää kumppanuuslähtöisesti asiakastyön menetelmiä, osata suunnitella, toteuttaa ja arvioida kehittämishankkeita, kyetä ammatilliseen kriittiseen reflektioon sekä tukea yksilöiden kasvua ja kehitystä (Diakonia Ammattikorkeakoulu. i.a.). Kirkon varhaiskasvatuksen ohjaajan ydinosaamiseen kuuluu kirkon mission, perustehtävän ja hengellisyyden tiedostaminen. Ydinosaaminen jakautuu vielä kirkon varhaiskasvatuksen ohjaajan tehtäväosaamiseen, vuorovaikutusosaamiseen, teologiseen osaamiseen, arvo-osaamiseen, työelämä- ja kehittämisosaamiseen sekä toimintaympäristö- ja yhteisöosaamiseen. (Suomen ev.lut. kirkko. i.a.-c)

Olemme oppineet opinnäytetyömme kautta uusia toimintatapoja sekä paljon uutta teoretietoa, jota pääsemme hyödyntämään tulevaisuuden ammattilaisina työssämme. Työn tekeminen on opettanut meille sopeutumista muuttuviin

tilanteisiin ja nopeaa uudelleenohjautumista. Matkamme ei ole ollut helppo, mutta olemme olleet rehellisiä ja armollisia itsellemme sekä luottaneet siihen, että työmme valmistuu ajallaan. Aikataulumuutokset ovat kehittäneet meitä tulevaisuuden varhaiskasvattajina, sillä tiedämme jo nyt, että varhaiskasvatustyössä kohtaamme paljon tilanteita, joissa tarvitsemme uudelleenohjautumisen kykyä.

Opinnäytetyömme on antanut meille paljon uutta tietoa saduista ja niiden merkityksestä lapsille ja heidän kehitykselleen. Työtä tehdessä olemme oppineet erilaisien satujen kirjoittamisesta ja niiden erilaisista käyttömahdollisuuksista. Oman satukirjan luominen on ollut mielenkiintoista ja opettavaista, sillä emme olleet aiemmin tutustuneet kirjan luomisprosessiin. Nyt, kun ymmärrämme paremmin satujen merkityksen lasten säätelytaitojen kehittymiselle, osaamme tulevaisuudessa varhaiskasvatuksen opettajina, sosionomeina ja ohjaajina hyödyntää niitä omassa työssämme.

Satujen kirjoittaminen aloitettiin jo ennen teorian tiedon ja haastattelujen valmistamista, ja on ollut mielenkiintoista huomata miten teoriat, haastattelut ja oma kirjoitusprosessi linkittyvät toisiinsa. Teorian tiedon sisäistämisen kautta sadut saavat aivan uuden ulottuvuuden. Opinnäytetyön prosessi on lisännyt tietoa lasten säätelytaidoista, temperamentista ja toiminnanohjauksesta. Osa näistä käsitteistä oli meille jonkin verran vieraita ennen tätä prosessia.

Opinnäytetyöprosessi on kehittänyt myös valmiuksiamme toimia ryhmässä. Parityönä prosessi on ollut sekä haastava, että palkitseva. Aikataulujen, motivaation ja työskentelytapojen yhteen hiominen on aika ajoin ollut haastavaa, mutta olemme avoimesti keskustelleet mieltä painavista asioista ja kehittäneet toimintaamme. Olemme tehneet parityön täysin etäyhteyksin aiemmin mainittujen haasteiden vuoksi. Parityön fyysinen tuki ja voimavara on näin ollen jäänyt uupumaan. Molemmat ovat kasvaneet matkan varrella ja opetelleet avun antamista, pyytämistä sekä armollisuutta niin itseään kuin toista kohtaan. Yhteistyökumppaneiden hankkiminen ja yhteinen työskentely on lisännyt meidän verkostotyön osaamistamme. Opinnäytetyössämme on ollut tasainen ja selkeä tehtävänjako ja koemme, että olemme molemmat antaneet yhtä suuren panoksen työn tekemiseen.

Haastattelut olivat mielenkiintoisia ja lasten kanssa ideoiminen palkitsevaa. Tilanteessa läsnä oleminen ja aktiivinen kuuntelu tuntui luontevalta. Huomasimme myös, kuinka helppoa olisi ollut korostaa aikuisen roolia ja tuottaa sadut itse. Lasten osallisuuden toteutuminen oli meille heti alussa tärkeä arvo, mutta se vaati tarkempaa suunnittelua ja aikatauluissa joustamista.

Kirkon varhaiskasvatuksen ohjaajan työn näkökulmasta työ on opettanut hahmotamaan yhteistyötä seurakunnan ja kunnan varhaiskasvatuksen välillä. Miten samat pedagogiset periaatteet ohjaavat työtä molemmissa toimintaympäristöissä. Kirkon varhaiskasvatuksen ohjaajan osaamisen näkökulmasta työ on kehittänyt meidän vuorovaikutusosaamistamme, sillä olemme keskustelleet ja kehittäneet satukirjaamme ammattilaisten kanssa yhteistyössä. Kehittämistyön prosessi on myös kehittänyt kirkon varhaiskasvatuksen kehittämistyön osaamista. Varhaiskasvatuksen ohjaajan ydinosaamisessa edellytetään kykyä tunnistaa omaa luovuutta sekä taitoa kokeilla ja kehittää työtä yhdessä työyhteisön sekä lasten ja perheiden kanssa. Tähän satukirjan kehittämistyön prosessi vastaa mielestämme hyvin. (Suomen ev.lut. kirkko. i.a.-c)

Varhaiskasvatuksen opettajan työn näkökulmasta opinnäytetyön prosessi on antanut meille pedagogista teoriapohjaa, valmiuksia kehittää pedagogisia menetelmiä sekä valmiuksia kehittää työelämäosaamistamme yhdessä työyhteisön kanssa. Se on opettanut toiminnan suunnittelun merkityksestä ja lasten äänen kuulemisesta osana toiminnan kehittämistä. Satukirjan kirjoittaminen on kehittänyt pedagogista reflektiota, kun olemme pohtineet, mihin eri tilanteisiin ja lasten kehityksen osa-alueisiin haluamme kirjalla vastata.

Sosionomin työn näkökulmasta työ on kehittänyt meidän innovatiivista ongelmanratkaisukykyämme, sillä toimintaa on jouduttu muokkaamaan prosessin aikana. Työ on myös kehittänyt meidän ammatillista reflektiotamme, kun olemme suunnitelleet ja kirjoittaneet satukirjaa. (Diakonia ammattikorkeakoulu. i.a.)

7.3 Sovellettavuus kirkon työssä

Suunnittelimme satukirjamme sellaiseksi, että sitä voi käyttää myös seurakunnan varhaiskasvatuksessa. Teemat ja toiminnalliset sadut on sovellettavissa seurakunnan päivä- ja perhekerhoihin. Sadut voisivat toimia myös pyhäkoulutoiminnassa. Varhaiskasvatus on laajemmassa mittakaavassa hyvin samanlaista, oli kyseessä sitten päivähoito tai seurakunnan kerhotoiminta. Aikuisen läsnäolo, turvallisuus ja sensitiivisyys ovat keskiössä. Lapsuuden arvo ja lapsen osallisuus kulkevat myös käsikädessä.

Lasten säätelytaitojen kehittyminen ja satujen lukeminen ovat myös seurakunnan varhaiskasvatustyön arkea. Kerhotoiminnassa on paljon tilanteita, joissa lapset harjoittelevat säätelytaitoja. Lapset leikkivät yhdessä toisten lasten ja aikuisten kanssa, pelaavat lautapelejä, askartelevat, ulkoilevat ja musisoivat yhdessä. Satukirjaa voi käyttää askarteluhetkien tukena tai esimerkiksi hartaushetkien kirjallisuutena. Satukirjaa voivat käyttää niin varhaiskasvatuksen ohjaajat kuin lapsityön papit. Perhekerhossa kirja voisi sopia myös vanhempien ja lasten yhteiseen käyttöön.

Satukirjan kehittämisprosessin voisi toteuttaa myös seurakunnan varhaiskasvatuksessa. Lasten osallisuuden toteutuminen, lapsilähtöisyys ja lapsen kokonaisvaltaisen kehityksen tukeminen ovat kirkon varhaiskasvatuksen tavoitteita (Vasukirkossa.fi Työkalupakki.) Kerhotoiminnassa mukana olevat lapset voisivat suunnitella ja kuvittaa satukirjan, työntekijät ideoida teemat ja perheet voisivat antaa näkökulmia kotien tarpeesta. Jos satukirja tulisi vain seurakuntien käyttöön, satuihin voisi lisätä teologisen ulottuvuuden.

LÄHTEET

- Ahonen, L., (2017). *Haastavat kasvatustilanteet*. Jyväskylä. PS-Kustannus.
- Ahonen L., (2018). *Vasun käyttöopas*. Jyväskylä. PS-Kustannus
- Ahonen, L., & Roos, P. (2021). *Untuvikot. Alle 3- vuotiaiden pedagogiikka*. Jyväskylä. PS-Kustannus.
- Diakonia ammattikorkeakoulu. (i.a.). *Sosionomi (AMK), kirkon varhaiskasvatuskoulutuksesta valmistuneen osaamisvaatimukset eli kompetenssit*. Saatavilla 25.4.2021 <https://www.diak.fi/opiskelu/opiskelijan-polku/opintojen-suorittaminen/arviointi/osaamisvaatimukset-sosionomi-amk-kirkon-varhaiskasvatus/#b52c4e9c>
- Espoon kaupunki. (i.a.-a). *Toiminnanohjaus ja itsesääätely.pdf*. Saatavilla 26.4.2021 <file:///C:/Users/satun/Downloads/1%20Toiminnanohjaus%20ja%20itses%C3%A4%C3%A4tely.pdf>
- Espoon kaupunki. (i.a.-b). *Otaniemen päiväkotit*. Saatavilla 24.4.2021 https://www.espoo.fi/fi-fi/kasvatus_ja_opetus/varhaiskasvatus/varhaiskasvatuksen_toimipaikat/kunnalliset_paivakodit/tapiola/otaniemen_paivakoti
- Heikkilä-Halttunen, P. (2018). *Lue lapselle! Opas lasten kirjallisuuskasvatukseen*. Atena.
- Herranen, D. (2020). *How to enhance children's creativity through storytelling? Handbook for early childhood education practitioners* [Opinnäytetyö, Metropolia University of Applied Sciences] Saatavilla. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2020112724705>
- Kankkunen, M. (2013). *Lapsen viireystilan säätelyn opas*. [Opinnäytetyö, Saimaan ammattikorkeakoulu Oy] Saatavilla. 26.4.2021 <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201305209698>
- Karjalahti, S. (2015). *Satu kotien arjessa – Satujen merkitys äitien näkemänä* [Pro Gradu –tutkielma, Itä-Suomen yliopisto]. Saatavilla 20.4.2021 https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/15152/urn_nbn_fi_uef-20150519.pdf?sequence=1&isAllowed=y

- Karlsson, L. (2013). *Storycrafting method-to share, participate, tell and listen in practice and research*. Saatavilla 24.4.2021 https://www.european-publisher.com/data/articles/127/5885/article_127_5885_pdf_100.pdf
- Kirkkonummen suomalainen seurakunta. (i.a.). *Kirkkonummen suomalainen seurakunta*. Saatavilla 24.4.2021 <https://www.kirkkonummenseurakunnat.fi/info-ja-asiointi/perustiedot>
- L540/2018. Varhaiskasvatustililaki. Saatavilla. 26.4.2021 <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540#Pidp448866880>
- Leskisenoja, E. (2017). *Positiivisen pedagogiikan työkalupakki*. Jyväskylä. PS-Kustannus
- Näsi, M., & Sikiö, M. (2017). *Strenghtening Participation to Encrease Physical Activiness of Children in Vaahtera Day Care Center. Planning Physical Education with 4 to 5 Year Old's* [Opinnäytetyö, Metropolia University of Applied Sciences] <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2017112017383>
- Ojell, R. (2017). Varhaiskasvatus seurakunnassa. Teoksessa: Saarinen, S., *Tää olis keskellä. Lapsi seurakunnan varhaiskasvatuksessa*. (1–147) Helsinki: Lasten Keskus ja Kirjapaja OY. Saatavilla 26.4.2021 <https://www.ellibslibrary.com/book/978-952-288-027-7>
- Opetushallitus. (i.a.) *Mitä on varhaiskasvatus?* Saatavilla 25.4.2021 <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/mita-varhaiskasvatus>
- Opetushallitus (2018). *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018*. Saatavilla 24.4.2021 https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf
- Pelastakaa Lapset ry. (i.a.). *Haastattelu*. Saatavilla 20.3.2021 <https://www.pelastakaalapsen.fi/lapsikeskeinen-palvelumuotoilu/palvelumuotoilu-prosessi/tutustu-ja-ymmarra/haastattelu/>,
- Peltonen, M., & Taipale, T. (2018). *Participatory Lyrics with Vikke the Jungle Mouse - Fifth Dimension and Music Workshops with 3–5 –year-olds* [Opinnäytetyö, Metropolia University of Applied Sciences] Saatavilla. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201805076955>
- Rekiaro, P., (suom.). (2015). *5 minuutin satuaarteet. Yli 30 ihastuttavaa satua*. Gummerus kustannus Oy.

- Raittila, R. & Siippainen, A. (2017). Varhaiskasvatuksen pedagoginen toimintaympäristö. Teoksessa Koivula, M., Siippainen, A., Eerola-Pennanen, P. (toim.), *Valloittava varhaiskasvatus* (229–248). Tampere: Vastapaino. Saatavilla 26.4.2021 <https://www.elibrary.com/book/9789517686532>
- Raittila, R, Vuorisalo, M. & Rutanen, N. (2017). Lasten haastattelu. Teoksessa Hyvärinen, M., Nikander, P., Ruusuvuori, J. (toim.), *Tutkimushaastattelun käsikirja* (268–289). Tampere: Vastapaino. Saatavilla 26.4.2021 <https://www.ellibrary.com/book/9789517686112>
- Sainio, T., Pajulahti, R. & Sajaniemi, N. (2020). *Näin tuet lapsen itsesäätelyä. Hyvinvoinnin pedagogiikka varhaiskasvatuksessa*. Jyväskylä. PS-Kustannus.
- Sajaniemi, N., Suhonen, E., Nislin, M. & Mäkelä J. (2019). *Stressin säätely. Kehityksen, vuorovaikutuksen ja oppimisen ydin*. Jyväskylä. PS-Kustannus.
- Sandberg, E., (2021). *Pedagoginen tuki varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa*. Jyväskylä. PS-Kustannus.
- Sundholm, P. (2019). *Lastenkirjallisuus ja sen vaikutukset lapsen kuvalliseen ilmaisuun ja kehitykseen* [Pro gradu –tutkielma, Lapin yliopisto]. Saatavilla 24.4.2021 <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2019042513198>
- Suomen ev.lut. kirkko. (i.a.-a.) *Varhaiskasvatus*. Saatavilla 1.3.2021. <https://evl.fi/plus/seurakuntaelama/kasvatus/varhaiskasvatus>
- Suomen ev.lut. kirkko. (i.a.-b) *Lapset seurakuntalaisina -kehittämisasiakirja*. Saatavilla 25.4.2021 <https://evl.fi/documents/1327140/39461555/Lapset+seurakuntalaisina+kehitt%C3%A4misasiakirja.pdf/2d703742-8194-5dc3-51c9-d7542089a3fb?t=1557384632000>
- Suomen ev.lut. kirkko. (i.a.-c) *Varhaiskasvatuksen ohjaajan ydinosaamiskuvaus*. Saatavilla 25.4.2021 <https://evl.fi/documents/1327140/43561565/Varhaiskasvatuksen+ohjaajan+ydinosaamiskuvaus+2020.pdf/8f2babcc-e650-7cdd-fc63-3973b594776d?t=1604575378917>
- Talentia.fi. *Ammattietiikka*. Saatavilla 15.3.2021 <https://talentia.e-julkaisu.com/2017/eettiset-ohjeet/>

- Teno, M. (2016). *Aistisäätelyn jäljillä. Luentosarja aistisäätelyhäiriöstä*. [Opin-
näytetyö, Saimaan ammattikorkeakoulu Oy] Saatavilla. 20.3.2021
<http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2016070413505>
- Tompuri, M. (2016). *Tenavat tasapainoon*. Jyväskylä. PS-Kustannus.
- Turja, L. (2020). Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa E. Hujala
& L. Turja (toim.) *Varhaiskasvatuksen käsikirja* (s.38–55) (5. uud.
p.) Jyväskylä: PS-kustannus. Saatavilla 26.4.2021 [https://www.el-
libslibrary.com/book/9789523700758](https://www.el-
libslibrary.com/book/9789523700758)
- Vanas, A. (2020). *Tutkittu juttu: Päiväkodin arki voi yllättää alan opiskelijan*.
Opettajalehti. [https://www.opettaja.fi/ajassa/tutkittu-juttu-paivakodin-
arki-voi-yllattaa-alan-opiskelijan/](https://www.opettaja.fi/ajassa/tutkittu-juttu-paivakodin-
arki-voi-yllattaa-alan-opiskelijan/)
- Vasukirkossa.fi. (i.a.) *Työkalupakki*. Saatavilla 25.4.2021 [file:///C:/Users/sa-
tun/Downloads/VASU-PRINTTI-TAITTOVERSIO-FINAL.pdf](file:///C:/Users/sa-
tun/Downloads/VASU-PRINTTI-TAITTOVERSIO-FINAL.pdf)
- Veijalainen, J. Reunamo, J., Alijoki, A. (2017). *Children's self-regulation skills in
the Finnish daycare environment*. Varhaiskasvatuksen tiedelehti.
[https://jecer.org/wp-content/uploads/2017/09/Veijalainen-Reunamo-
Alijoki-issue6-1.pdf](https://jecer.org/wp-content/uploads/2017/09/Veijalainen-Reunamo-
Alijoki-issue6-1.pdf)
- Varhaiskasvatuksen opettajien liitto. (2020). *Varhaiskasvatuksen opettajan am-
mattieettiset ohjeet*. Saatavilla 26.4.2021
[https://www.vol.fi/uploads/2020/09/6a555d2b-ammattieettiset-oh-
jeet_1.painos_low.pdf](https://www.vol.fi/uploads/2020/09/6a555d2b-ammattieettiset-oh-
jeet_1.painos_low.pdf),

LIITE 1. Satukirja

MINI JA KAVERIT

Seikkailulla säätelytaitojen
maailmassa

Satu Nissilä & Eevi Soikkeli

SATUKIRJAN SISÄLLYSLUETTELO

Metsähiiri ja tunneseikkailut - Tunteiden ilmaisu

Martti-myyrä ja tunnelityö – Rauhoittuminen ja rentoutuminen

Oona-orava ja ystävyys - Kaveritaidot

Pirkko-pupu ja hikipisara – Liikunnallinen satu

Leevi-leijona ja tuntematon laiva – Tunnetaidot, pelko

Teemu-tiikeri ja nopeuskilpailu – Tunnetaidot, jokainen on ainutlaatuinen

Tunteiden ilmaisu voi olla joskus hankalaa ja tämä tarina saa lapsen harjoittelemaan tunteiden tunnistamista sekä ilmaisua. Tarina sisältää kysymyksiä tunteista, joita lapsiryhmän on tarkoitus pohtia ja harjoitella. Aluksi voi käydä lasten kanssa läpi, millaisia tunteita he tietävät ja tuntevat.

Metsähiiri ja tunneseikkailut

Olipa kerran metsähiiri nimeltään Mini. Mini oli tunnettu sen vikkelistä pienistä jaloistaan, jotka kipittivät aina pikapikaa toisten ikkunoiden alla päivän vaihtuessa yöhön.

Kun aurinko taas laski, lähti metsähiiri Mini liikkeelle omasta pikkupesästänsä. Kurrmmurrr kuului Minin mahasta hänen astuessaan pesän ovesta ulos. ”Oho” totesi Mini ja huokaisi nälälle, joka oli tullut aikaisemmin kuin yleensä. Metsähiiren kasvot valtasi suuren suuri hämmentynyt ilme. Miltä sinun kasvosi näyttävät, kun olet hämmentynyt?

Pienen pienet jalat kipittivät hurjaa vauhtia paikasta toiseen etsien ruokaa. Pienenä nuuhki nuuhkimistaan ja yritti paikantaa jotakin syötävää. Mini pysähtyi pitämään tauon ja kuuli pensaasta pelottavan äänen. ”Kuka siellä?”, hän kysyi vapisevalla äänellään. Ääni kuului taas ja se tuntui vain voimistuvan. ”HALOO” huusi joku pensaasta. Pieni metsähiiri pelästyi huutoa niin paljon, että jäi tuijottamaan pensasta silmät suurina. Miltä sinä näytät, kun olet pelästynyt?

Pensaan pelottavaksi ääneksi paljastuikin Minin paras ystävä Samu-siili. Pienen hiiren kehon valtasi helpotuksen tunne, kun pelottava asia olikin hänen tuttunsa! ”Huh” huokaisi Mini ja sanoi siilin pelästyttäneen hänet oikein kunnolla. Samu-siili nauroi ja totesi, ettei metsähiirellä ollut mitään pelättävää täällä. Miltä sinä näytät, kun olet helpottunut?

Mini metsähiiri kertoi Samulle puuhistaan ja ruoasta, jota hän ei vielääkään ole onnistunut löytämään. Surullinen ilme valtasi pienen hiiren kasvot, kun hän totesi

ystävälleen ”entä jos minä en löydäkään tänään ruokaa ollenkaan” Minin poskelle vierähti kyynel. ”Ei hätää Mini, minä autan sinua” sanoi Samu halatessaan häntä. Mitä luulet, millainen ilme Minillä oli kasvoillaan ollessaan surullinen?

Helpottunut Mini metsähiiri hymyili iloisesti Samulle, ja he lähtivät yhdessä etsimään jotakin syötävää. Molempien pienet jalat kipittivät nousevan auringon pilkistäessä pilven takaa. ”Minä haistan sen!” Huusi mini. ”Minkä? Kysyi Samu melkein jopa säikähtäneenä. ”Tässä lähellä on jotain ruokaa, jonka mielettömän ihana tuoksu kantautuu pieneen nenääni” Vastasi Mini. ”Nyt minäkin haistan sen, tule Mini, mennään lähemmäs” Samu sanoi tohkeissaan. He juoksivat niin lujaa kuin vain pienistä jaloistaan pääsivät ja molempien kasvoilta sai huomata innostuksen pilkahduksen. Miltä sinä näytät, kun olet innostunut?

Nurkan takaa löytyi kuin löytyikin ruokaa, sillä aina yhtä ystävällinen naapurin Maiju-mummo oli taas jättänyt kuistille pienokaisia varten tuoreita hedelmiä sekä tuoretta leipää. Maiju-mummo se aina osaa pelastaa meidänkin päivämme, totesi Mini metsähiiri onnellisena. Nyt pienet eläimet olivat vatsat kylläisenä ruokaa ja onnellisena matkalla kotia kohti. Sen pituinen se.

Tämän sadun aikana lapsen on tarkoitus rauhoittua ja rentoutua kuunnellessaan tarinaa ja sen kulkua. Tämä satu on erittäin hyvä hektisen päivän keskelle, kun tuntuu, että lapset eivät juurikaan keskity mihinkään tai heitä ei saa rauhoittumaan jonkun puuhan ääreen. Tarinan aikana lapsi voi toimia tarinassa esiintyvien ohjeiden mukaisesti.

Martti-myyrä ja tunnelityö

Olipa kerran suuren suuri metsä, jossa kaikki pienen pienet otukset asustelivat omissa pienissä koloissaan. Jokaisella otuksella oli oma pieni kotinsa, jonne oli aina turvallista ja mukavaa palata pitkän seikkailun jälkeen.

Suuren puun juurella oli pienen myyrän pienen pieni kolo. Tämän myyrän nimi oli Martti. Martti-myyrä oli kovin kiireinen ja päivät hän kaivelikin tunneleita nurmikon alla ja oli varsin ahkera työssään. Martilla oli välillä hankaluuksia pysähtyä päivän jälkeen lepäämään, sillä hän olisi vain halunnut kaivella tunneleita yöt ja päivät.

Nyt Martti oli kuitenkin keksinyt oivan tavan pysähtyä ja saada jokainen varvas ja sormi myös lepäämään ja rentoutumaan. ”Nyt vihdoinkin saan pysäytettyä itseni hetkeksi!”, huusi Martti innoissaan.

”Minä aloitan aina korvista. Ensin kuvittelen mielessäni, että pystyn heiluttamaan korviani niin lujaa, että niiden heilumisesta syntyy tuulenvire ja sitten pysäytän korvat ihan paikalleen!”

”Sitten laitan silmät niin tiukasti kiinni kuin vain ikinä osaan, avaan ne kerran ja sitten laitan ne takaisin kiinni ja annan niiden olla niin koko rentoutuksen loppuun asti.”

”Tämän jälkeen siirryn mutristamaan suuni ihan kiemuralle. Suoristan sen ja sitten mutristan sen uudelleen ja sitten annan senkin levätä.”

”Hyvä! Nyt on pää ihan rentoutettu ja voidaan siirtyä käsiin!”

”Puristan käteni nyrkkiin ja sitten avaan ne, puristan käteni nyrkkiin uudelleen ja sitten taas avaan ne. Huomaan kuinka jokainen sormi käsissäni haluaisi jo päästä lepäämään ja nyt annankin niille aikaa levätä”

”Sitten vielä jalat!! ei saa unohtaa varpaita” Heiluttelen jalkoja patjallani ja sitten yhtäkkiä pysäytän ne N Y T ja sitten on varpaiden vuoro, heiluttelen varpaita niin lujaa kuin osaan ja sitten yhtäkkiä pysäytän nekin N Y T!”

”Nyt kaikki sormet ja silmät ja varpaat ja IHAN kaikki on rentoutettu ja on aika käydä lepäämään ihan paikallaan ja ihan hiljaa hetkeksi!”

Näin Martti-myyrä rentoutuu aina ennen lepoa, jotta hän pystyy pysähtymään ihan oikeasti. Hän on niin vauhdikas ja ahkera tunnelinkaivaja, että tällainen lepo tekee oikein hyvää. Suljehan silmäsi hetkeksi Martti-myyrän kanssa ja kuuntele miltä hiljaisuus kuulostaa!

Tässä tarinassa metsän eläimet keskustelevat ystävydestä ja kaveritaitojen harjoittamisesta. Tämän tarinan pohjalta voit keskustella lasten kanssa siitä, millainen on hyvä kaveri. Tarinassa päästään myös pohtimaan ystävän tunteita, koska tarinassa esiintyvä orava jätetään ystävien toimesta yksin.

Oona-orava ja ystävät

Olipa kerran pieni orava nimeltään Oona. Oona-orava asui suuren suuressa puussa korkealla äitinsä kanssa. Heillä oli pieni ja kodikas kolo, johon mahtui loistavasti pieni oravaperhe asumaan.

Oli kaunis päivä ja Oona-orava heräili pehmoisten lehtipeittojen seasta auringon paisteeseen. "Ulkona on niin ihana sää" Oona-orava hihkasi innoissaan.

Hän lähti heti aamupalan jälkeen ulos nauttimaan lämpöisestä ilmasta ja etsimään ystäviään. Oona-orava huuteli pitkin metsiä "Huhuuuu ystävät, missä olette?" Mitään ei kuulunut vastaukseksi...

Vihdoin pitkän kiertelyn jälkeen Oona-orava löysi kuin löysikin ystävänsä ihan läheltä! "Täällähän te olette, olen etsinyt teitä jo kauan". Ystävät pysyivät ihan hiljaa, kunnes Liisa-lisko avasi suunsa ja sanoi "Emme halunneet sinun löytävän meitä, koska leikkiimme ei mahdu enempää".

Oona-orava tuli surulliseksi, sillä hänet jätettiin leikistä ulkopuolelle. Ystävät olivat olleet todella ilkeitä häntä kohtaan. Oona-orava meni istumaan kivelle ja katselemaan ystäviensä leikkiä vähän kauempaa.

Ystävät onneksi huomasivat, kuinka surulliseksi Oona-orava äskeisestä oli tullut ja he päättivät pyytää häneltä anteeksi.

"Anteeksi Oona. Ei ystävä voi sanoa tuolla tavalla kenellekään" sanoivat kaikki ystävät yhteen ääneen. Oona-oravan kasvoille nousi hymy ja hän totesi ääneen "On ystävällistä ottaa kaikki mukaan leikkiin eikä jättää ketään ulkopuolelle. Tulin tosi surulliseksi siitä, että jouduin olemaan yksin"

Ystävykset leikkivät yhdessä siihen asti, kun Äitiorava kutsui lapset syömään.

*Tämä tarina on tarkoitettu jumppatuokiolle. Voit käyttää kyseistä tarinaa jumppatuokion aiheena tai sitten napata tarinan mukaan, jos tuntuu siltä, etteivät lapset pysty jumpassa keskittymään erilaisiin annettuihin tehtäviin. Tämän tarinan avulla sinulla on yksi ainut tarina, jonka äärelle lapset saavat asettua kuuntelemaan ja myös toimimaan tarinassa esiintyvien asioiden parissa. Tarinan aluksi lapset saavat hetken aikaa vain olla paikoillaan ja pötköttää esimerkiksi patjalla kuuntele-
massa.*

Pirkko-pupu ja hikipisara

Oli keskiviikkoamu ja Pirkko-pupu valmistautui joka viikkoiseen jumppatuokioon. Pirkko-pupulla oli aina tapana herätä keskiviikkoisin tuntia aikaisemmin kuin yleensä, jotta hän ehtisi rauhassa syödä aamulla voimapuuron mustikoiden kera ja juoda lasillisen virkistävää porkkanamehua.

Pirkko-pupu keitteli voimapuuroa kattilassa ja käveli pakastimen luo ottaakseen sieltä ihan tavallisia mustikoita. "AAAAAA" huusi Pirkko-pupu, kun hän huomasi, että pakastin olikin aivan tyhjä. "Mitä minä nyt teen, jos en saa syötyä perinteistä keskiviikkoamun voimapuuroa". Täytynee varmaan kertoa metsän eläimille, että tänään on jumppatuokio peruttu, koska miten minä voisin jaksaa jumpata, jos minä en saa syötyä voimapuuroa.

Pirkko-pupu meni hetkeksi istumaan ulko-ovensuon luo kivelle. Hän katseli surullisena tuulen mukana heiluvia puita ja kuunteli linnun laulua. Puiden lomasta hän kuitenkin huomasi tutun eläimen lähestyvän. "Hei Pirkko-pupu miksi et ole valmistautumassa jumppatuokioon, sinua odotetaan jo" sanoi puiden takaa ilmestynyt Ilkka-ilves. Minä en saanut aamuista voimapuuroa valmiiksi, koska mustikat olivat loppu ja pakastin ammotti tyhjiyttään, sanoi Pirkko-pupu. "Höpsö Pirkko-pupu tässä on sinulle voimabanaani ja ruisleipä, tulehan mukaani niin mennään yhdessä jumpalle. Hymy valtasi Pirkko-pupun kasvot ja he lähtivät yhdessä Ilkka-ilveksen kanssa jumppaa kohti.

Heippa ihana jumppaväki, tervetuloa jumppatuokiolle!

Aloitetaan x-hyppyllä ja tehdään 10 isoa x-hyppyä, teehan perässä.

Sen jälkeen meidän on aika leikkiä hetken aikaa sammakoita, Nyt sinä saat olla kuin Sami-sammakko ja pompata 5 isoa sammakkoloikkaa.

Huhhuh olipa rankkaa, otetaanpa tähän väliin paikallaan kävelyä, kokeilepa pystytkö kävelemään ihan vaan omalla paikallasi.

Hienoa! Seuraavaksi meillä on vuorossa pyörimistä. Pistä kädet sivuille ja pyörähdä ympäri kolme kertaa.

Osaatkohan pompata niin korkealle, kuin minä? Olenhan kuitenkin Pirkko-pupu. Yritä hypätä niin korkealle, että voit melkein jo kurotella kattoa kohti. Toista hyppy viisi kertaa.

Noniin nyt olemme tehneet kaikki liikkeet kerran läpi. Loppuvenyttelyksi kurkota käsilläsi kattoa kohti niin pitkälle kuin vain pystyt. Tavoittele kattoa ja voit myös katsoa mihin kätesi yltävät. Melkein voit huomata, että venyt hurjan pitkäksi. Sitteen tuomme kädet alas ja kurkottelemme lattiaa kohti, saatko jopa lattiasta kiinni? Hienoa! Nyt voit käydä istumaan omalle paikallesi lattialle ihan hetkeksi lepuuttamaan jalkojasi jumpasta.

Tämän sadun tarkoituksena on vahvistaa lasten mielikuvitusta. Satua voi käyttää myös keskustelun tukena, jos lasten kanssa halutaan jutella pelosta ja pelon voittamisesta. Satu on syntynyt lasten ajatusten pohjalta.

Leevi Leijona ja tuntematon laiva

Leevi Leijona heräsi aamun ensimmäisiin auringonsäteisiin, jotka olivat juuri tulleet esiin taivaanrannan takaa. Leevi nuuhkasi ilmaa. Päivästä oli tulossa poutainen. Leevi laskeutui pesästään, saaren korkeimmasta palmupuusta ja lähti etsimään itselleen aamupalaa. Pasi, kirjava papukaija lennähti omasta puustaan Leevin luo.

”Mitäs minä tänään söisin?”, Leevi pohti.

”Eilen söit makrilleja ja tyhjensit päärynäpuun”, totesi Pasi ilkkurisesti.

”Oletko varma, että saat tänään vatsasi täyteen?”

”Aivan varmasti. Saarihan on täynnä toinen toistaan suurempia hedelmäpuita. Ja jos minä en hedelmistä vielä täyty, lähden uintiretkelle!”, Leevi vastasi tomerana.

”Haha, sen minä haluan nähdä! Sinähän pelkää vettä!” nauroi Pasi.

Ystävykset lähtivät etsimään aamupalaa. Hetken aikaa rannalla käveltyään, Leevi huomasi rantahiekassa laudan pätkän. Mutta lauta ei ollut ihan mikä tahansa lauta, vaan siihen oli kaiverrettu kuva merenneidosta.

”Pasi! Tule katsomaan. Mikä tämä on?”, Leevi kysyi ihmeissään.

”Se taitaa olla pala laivan keulaa” totesi Pasi.

”Olen nähnyt tuollaisen joskus isojen merirosvolaivojen edessä, kun olen lentänyt saarten välillä”, Pasi jatkoi.

”Merirosvolaivojen?”, huudahti Leevi pelokkaasti.

”Mi-mi-minä pe-pelkään merirosvoja.”

”Älä höpsi, oletko koskaan tavannut yhtään merirosvoa?”, kysyi Pasi.

”Eeen ole. Äiti on vain aina sanonut, että niitä pitää varoa, sillä ne ovat pelottavia eivätkä ne tykkää meistä eläimistä.”, Leevi selitti.

Pasi ja Leevi jatkoivat matkaa, ja kohta heidän edessään kohosi valtavan kokoinen laiva. Sen keulasta puuttui pala ja sen liput olivat revenneet. Laivassa ei näkynyt liikettä vaan se lepäsi rantahiekalla tyhjänä ja hiljaisena.

”Katso Leevi, aito merirosvolaiva! Mennään tutkimaan sitä!”, Pasi hihkaisi.

”Ei varmana. Minä en ole tulossa mukaan!”, vastasi Leevi.

”Älä viitsi, mennään!”, Pasi jatkoi Leevin vastarinnasta huolimatta.

”Mutta kun... Minua pelottaa... Ihan oikeasti.”, Leevi yritti selittää.

Leevistä tuntui, että Pasi ei ymmärtänyt miten pelko kouraisi vatsasta. Pala nousi kurkkuun, itku oli tulossa. Niin paljon Leeviä tuo arvaamaton, tuntematon laiva pelotti. Mutta ehkä, jos hän vielä yrittäisi kertoa Pasille omista ajatuksistaan.

”Pasi, pelottaako sinua koskaan?”, Leevi kysyi.

”Ei usein, mutta kerran pelotti oikein kunnolla. Se oli silloin, kun opettelin lentämään. Luulin, että olin tulossa kipeäksi, niin paljon vatsaani väänsi. En meinannut millään uskaltaa luottaa siipiini”, Pasi kertoi.

Huh, Leevi ei ollutkaan pelon kanssa yksin. Pasikin oli pelännyt joskus.

”Aijaa, minä luulin, että sinua ei pelota mikään!”, Leevi vastasi.

”Kaikki me pelkäämme joskus jotakin”, Pasi sanoi ymmärtäen.

”Mutta emme saa antaa pelolle liikaa valtaa. Pystyt yllättäviinkin asioihin, vaikka sinua pelottaisi. Lähdetään tutustumaan laivaan yhdessä. Lupaan, että olen kanssasi koko ajan. Olethan sinä uinutkin, vaikka sinua pelotti aluksi”, Pasi jatkoi.

”Okei. Nyt minusta tuntuu, että minua ei pelota enää yhtään niin paljoa kuin hetki sitten”, Leevi huokaisi.

”Kun pelosta puhuu ääneen, se puolittuu. Kiitos, että jaoit pelkosi kanssani”, Pasi sanoi.

”Kiitos, että sinä kuuntelit ja rohkaisit”, vastasi Leevi.

Ja niin ystävykset lähtivät tutkimaan tyhjää merirosvolaivaa. Leevi ja Pasi löysivät laivasta upean aarrearkun, joka oli täynnä kultarahoja. Mitään niin kaunista, ei Leevi ollut koskaan nähnyt.

Tämän tarinan tarkoituksena, on tuoda lapsille esiin tärkeä ajatus siitä, että jokainen on hyvä sellaisena kuin on. Lasten kanssa voi keskustella tarinassa esiintyvän Teemu-tiikerin tunteista ja siitä, kuinka ystävänä voi tukea toista ystävää kannustamalla ja olemalla ystävällinen. Satu on syntynyt lasten ajatusten pohjalta.

Teemu-tiikeri ja nopeuskilpailu

Olipa kerran Teemu-tiikeri, joka rakasti juoksemista yli kaiken. Teemu halusi olla maailman nopein tiikeri ja harjoitteli juoksemista ahkerasti joka päivä. Hänen piti harjoitella ketteryyttä ja tasapainoilua sekä nopeaa liikkumista. Teemu oli todella nopea ja sai kuulla paljon kehuja siitä. Viidakossa, jossa hän asui, oli paljon muita tiikerikavereita, joiden kanssa hän sai viettää aikaa päivittäin. He kilpailivat leikkimielisiä kilpailuja ja nauraa räkättivät yhdessä maaliin päästyään.

Nyt Teemu-tiikeriä kuitenkin oli alkanut huolettaa, että onko hän sittenkään riittävän nopea ollakseen maailman nopein. Hän mietti sitä aamuisin. Hän mietti sitä iltaisin. Hän mietti sitä koko ajan. Teemu oli usein harmissaan, sillä hän murehti omien taitojensa riittämättömyyttä. Tiikeriystävät olivat Teemulle todella ystävällisiä, ja muistivat aina kannustaa häntä.

Oli tullut vuosittaisen viidakon taitavin-kilpailun aika. Kilpailussa olisi tarkoitus ottaa mittaa juoksussa, hyppimisessä sekä kookospähkinän heitossa. Kilpailupäivän oli tarkoitus olla kaikille hauska ja viihdyttävä, mutta tämä kyseinen kisapäivä tuntui Teemusta pelottavalta.

“Tuu Teemu! Alotetaan ekasta lajista” Huusivat ystävät innoissaan. Teemu vastasi heille vain vaisun hymähdyksen, ei mitään muuta. Ystävät huomasivat, että Teemulla on selkeästi paha mieli. “Hei Teemu mikä sun mieltä painaa” kyselivät ystävät huolissaan. “Mä en oo tarpeeks nopee, että voitaisin” Vastasi Teemu kyöneleet silmissä.

Ystävät katsoivat Teemua silmät pyöreänä. “Teemu kai sinä tiedät, että tämä on leikkimielinen kilpailu, jonka tarkoituksena on vain viettää hauska päivä yhdessä”

Ystävät sanoivat yhteen ääneen. Teemu oli hiljaa ja pohti mielessään, mitä oikein sanoisi. Ystävät halusivat häntä niin tiukasti kuin osasivat ja totesivat yhdessä: “Teemu meidän silmissämme sinä olet paras juuri sellaisena kuin olet, ei sinun tarvitse olla nopein tai ketterin. Riittää kun olet sinä!”, sanoi yksi viisaista tiikeistä.

“Oikeasti? Eikö minun tarvitsekaan murehtia siitä, että olenko tarpeeksi nopea ja voitanko kaikki kilpailut?” Teemu sanoi hämmästyneenä. “Höpsö, ei sinun tarvitse murehtia mistään tuollaisesta, sinä riität omana itsenäsi” Sanoi äiti tiikeri hymyillen ja lähti kävelemään Teemun kanssa maaliviivalle.

LIITE 2. Ohjeet varhaiskasvattajalle – Satukirjan käyttöohje

Hienoa, että olet löytänyt kirjamme! Tämän kirjan tarkoituksena on olla apuna mahdollisimman monissa varhaiskasvatuksen tilanteissa. Kirjaa voi lukea lapsille ja lasten kanssa vuorovaikutuksessa. Satujen tarkoituksena on toimia lapsille keskittymisen lähteenä esimerkiksi tilanteissa, joissa on vaikea keskittyä mihinkään toimintaan. Tällaisiin tilanteisiin olemme luoneet erilaisia satuja, joiden ääreen lapsi saa rauhoittua kuuntelemaan sekä joiden mukana lapsi saa keskittyä yhteiseen toimintaan ja pohdintaan

Olemme laittaneet jokaisen tarinan alkuun pienen ohjeistuksen tarinan sisällöstä ja ajatuksen siitä, mihin sitä voisi käyttää. Tarinamme ovat muokattavissa eri ikäryhmillekin sopivaksi esimerkiksi vaihtamalla tarinassa esiintyvät liikkeet helpompiin tai yksinkertaistamalla tarinan pohdintatehtävää.

Kirjamme tarkoitus on tuoda esiin tärkeitä aiheita lapsen elämässä ja haastaa sinua pohtimaan lasten kanssa niitä erilaisia tunteita, joita voi olla vaikeakin käsitellä. Kirjamme monipuolinen sisältö on luotu lapsilähtöisesti heidät huomioon ottaen. Kirjan sisältö on monipuolista juuri sen takia, että jokainen päivä varhaiskasvatuksessa voi olla erilainen! Siksi olemme luoneet erilaisia tarinoita, jotka sopivat mahdollisimman erilaisiin tilanteisiin, kuten rauhoittumiseen, jumppailuun, lasten kanssa keskusteluun ja pohtimiseen.

Satukirjan tarkoitus on olla sinulle valmis paketti hyllystä napattavaksi ihan milloin tahansa!